

történt. Ez utóbbi a szigetlakók látványainak vizsgálata által jött rá a nagy elvre, hogy a világon nem vész el soha semmi, és a semmi-ből nem lesz soha valami, Darwin pedig — mint irataiban maga mondja — már akkor megtalálta az állat- és növényvilág tüneményeiben azon törvényeket, melyeknek létezését később oly nagy zsenialitással mutatta ki.

Az ut alatt rendkívül sokat szenvedett. Majdnem folytonosan gyötörte a tengeri betegség. Ez azonban nem tudta visszatartani tanulmányaitól. Észlelt folyton s mindenütt. A korall-szigetek képződése, a Dél-Amerikában élő vadlovak életmódja, s az, hogy e lovakat miként fogják, vagy pedig a tűzhányó hegyek működése, egyiránt felkeltették érdeklődését, s mindenütt a neki sajátos mély megfigyelő tehetséggel észlelte a tüneményeket. Ő maga a legnagyobb befolyásúnak mondja kiképződésére nézve ezen utazást. Csak nem régebben is, midőn egy kiadó életrajzát kérte tőle, azt írta egy darab papíra: «észleltem, tettem egy utat a világ körül, s ismét észleltem».

Több munka lett az utazás közvetlen eredménye, melyek részint elszórvá egyes folyóiratokban, részint önálló értekezések alakjában jelentek meg. «Geological observations in South-America» («Geológiai észleletek Dél-Amerikában») című műve, mely ezen kornak a születésénél, már akkor felkeltette a geológusok figyelmét, s az általa kijelölt észlelési mód azóta egészen meghonosodott a geológiában. Legnagyobb hatást tett a közönségben azon műve, mely 1845-ben jelent meg «Naturalist's voyage round the world» («Egy természetvizsgáló utazása a világ körül») cím alatt, melyben az egész utazást leírja. Már ebben nyilatkozik az az egyszerű, tiszta, világos és érthető tárgyalási mód, mely neki mindenképpen felett áll, s mely később műveiben is oly annyira megkapó.

1836-ban, mindjárt nagy utjából visszatérte után, Beckenham mellett Downban, a kenti grófságban telepedett le egy falusi jószágban, s itt tartózkodott élte végeig. Élete minden nagyobb esemény nélkül folytonos munka és észlelés között folyt le. Kertjének növényei, a gazdaság körüli galambok és más állatok, a fergek, melyeket szántóföldjein talált, képezték tanulmányait. Már 1837-ben olvasott a londoni geológiai társulat előtt egy értekezést, melyben a földi giliszták munkájával foglalkozott. Érdekes jelenség, hogy csak a legújabb időben adott ki megint egy művet, melyben akkori észleleteit kiegészíté. 45 esztendeig vizsgálta ezen lények életmódjait, folyton, szakadatlanul.

Óriási hatást keltett műve, a «Fajok eredetéről a természeti kiválás által» 1859-ben jelent meg. Mindenki ismeri a könnyű tartalmát, s a hatást, melyet a társadalomra, sőt a társadalmi nézetek megváltoztatására gyakorolt. Nem tudjuk, van-e más könyv e tekintetben hozzáfogható. A mint megjelen, nyomon követte a hatást. Még pedig sokban nem kedvező hatás. Körök, melyek a természettől távol állottak, érdekeikben érezték magokat sértve. Ugy találták, hogy a tételek, melyek ebből levezethetők, le fogják rombolni évszázadoknak tanait, melyekre mint balhiedelmekre fog az emberiség visszatekinteni. S e körökben általános volt Darwin ellen a fölháborodás. Az egész erkölcsi világnézet fölforgatásáról kezdtek félni, s azt hitték, elkövetkezett a földre a bűnök és erkölesselenség korszaka.

Darwin maga semmit sem célozott oly kevéssé, mint ezt. Ő szorosán a tudományos tárgyalás mellett maradt, s mind arról hogy a kutatás eredménye lesz-e kihatással az emberi-

ség világnézetére vagy sem, egyetlen egy szót sem szólt. Sőt még csak a szorosán vett tudományos következtetéseket sem vonta le az észleletekből. Hanem sajátosság tárgyalsi módjával, melyben nem hasonlítható hozzá senki, s mely az ő műve, a tényeket csoportosította együvé. Csupán a kétségbevonhatatlan tényeket és semmi mást. E tényeket megvilágosította, s az olvasóira bizta, hogy levonja belőlük a következtetést.

Csakis ennek a tárgyalásnak tulajdonítható, hogy dacára az elfogultságnak, melylyel az új tanokat legtöbbször tekintették, azok ellen nem lehetett küzdeni. Tompa volt ellenük minden lehetett küzdeni. Tompa volt ellenük minden lehetett küzdeni. Tompa volt ellenük minden lehetett küzdeni.

Egy könyv, a mely a különféle állatfajokról szól, és az e körül forgó kérdéseken túl nem terjeszkedik, egyszerre csak ott is érvényesülni kezdett, a hol a közvetlen összefüggés alig volt kimutatható. Az etika és a filozofia valóságos felforgatásnak lettek kitéve, olyan tételek, melyeket örök igazságok gyanánt hirdettek, fölbomlottak. A legtöbb tudomány s az emberiség egész világnézetét megváltoztotta.

S az emberi szellem ezen átalakulását egy szerény írónak tolla idézte elő, ki elvonulva élt Downban, egy vidéki faluban, s látszólag nem is közlekedett a nagy világgal!

A nagy mű befejezése után kisebb monografiák következtek. A nagy elv ki volt mondva, megteremtője, fölfedezője ráért, hogy apróbb nyilvánulásaiba gyönyörködjen. «A növények az állatok változásai a szelídítés által» cím alatt egy új munka következett, mely a nemek keletkezéséhez új, bőveges adatokat szolgáltatott. Majd a hűsítő növényekről szóló munkáját tette közzé, első levén abban is, hogy észrevette, miszerint vannak növények, melyek husféllel táplálkoznak, s egyes bogarakra valóssággal rálesnek, mint a ragadozók. Azután 1871-ben tovább fejtette elméletét s az ember leszármazását írta meg, a mely kérdést első művében nyitva hagyott. Már-már azt voltak hajlandók hinni némelyek, hogy Darwin kivétel tett a «teremtés koronájára» számára, s azt nem a többi természetes lények sorába iktatja. Ez a könyv minden kétséget végleg eloszlatozott.

Az orkhideák, különösen pedig azok megtermékenyülése egyik kedvencz tanulmányát képezte. Kimutatta, hogy a legtöbb virágos növény oly módon termékenyül meg, hogy az apró rovarok, melyek virágról virágra szállanak, lábainkon és szárnyaikon egyiknek himporát a másikra viszik. Ezek a rovarok mindig a legszébb virágokat keresik ki, mint a melyek legjobban lekötik figyelmüket, s rendszeren legtöbb mézet is tartalmaznak. Így történik, hogy ép a legszebb virágok szaporodnak el legjobban, így lesznek a rovarok a földgömbnek megépítői, s közre működnek, hogy a csunya fajok kiveszessenek, a szépek pedig lehető nagy mértékben terjedjenek el.

Két utolsó műve alig egy esztendeje jelent meg. Az egyik a világosság hatását tárgyalja a növényekre. Szerinte a növény folytonos csavaralaku mozgásokat tesz, minőket a kuszó növény, p. o. a karóra fölfutó bab. Óráról-órára a nap szerint fordul a növény legfelső rügye, s ezen csavaralaku mozgás által tart fölfelé. A másik mű a földi giliszták munkásságáról szól, s a szerepről, melyet a természet háztartásában visznek. Ezek készítik szerinte az egész termőtalajt, ezek változtatják át a homok- és földpát-szemeket termő réteggé.

Mindenütt ugyanaz a páratlan észlelő, a ki onnan is merít, a hol más nem talál semmit.

Előtte nem jelentéktelen a legjelentéktelenebb körülmény sem. Mindennek kell okának lennie, s ő ezt az okot keresi. Sokszor csodálatos módon találja meg, mindig úgy, hogy meglepi azt is, a ki azzal a tárggyal már esetleg hosszasan foglalkozott.

Rétjén egy darab kő fekszik vagy egy rongydarab. Néhány hónapra vagy hétre észreveszi, hogy a kőből kevesebb látszik mint előbb, egy része lemélyedett a földre. Ez neki elegendő ok, hogy figyelemmel kezdje észlelni a továbbiakat. Észreveszi, hogy a földre egyre lejjebb és lejjebb süllyed, s hogy a földi giliszták fölturta talaj veszi e követ körül. Ime, minő kicsiség! De neki nagy dolog. Negyvenöt álló esztendeig fordítja figyelmét eme tényre, s az eredmény az, hogy eme kicsiség elsőrangú fontosságúvá női ki magát. Kiderül, hogy a földi giliszták ezen működése nemcsak a kődarabokat, hamut, rongyot, trágyát sulyeszi lefelé, hanem a korhadó növényi részeket is a talaj belsejébe viszi, s ez által annak termékenyítő tételére közreműködik. Ezek az apró, fölöslegeseknek tartott lények egyszerre úgy tűnnek fel, mint a melyek az ember életének bizonyos tekintetben föltételeit képezik, s a melyek nélkül nehezebb lenne a szántás és a vetés.

Ez a mélyre ható, célra törő megfigyelés az ő kiváló tulajdona, melyben nem multa őt felül senki, igen kevesen jutottak közélebe is.

Mult szerdán, ápril 19-én délután 4 órakor halt meg. Épen egy esztendőre reá, hogy Disraeli, lord Beaconsfield, Anglia hatalmas miniszterelnöke elhunyt. Ezt egész Anglia siratta, Darwint az egész tudományos világ.

Alig egy napig volt beteg, ámbar folyton gyengélkedett s igazi egészsége azóta sem volt, hogy a világ körüli utjából megérkezett.

ELLENSÉGEIMHEZ.

Köszönöm, ti áldott lelkek,
A mi jót velem míveltek —
Mint a vészben a hajósok
Sirály ajkán szól a jóslat,
Mint a vándor, elterülve,
Elszűnyadna selymes fűbe,
Ha nem intré örködésre
Mérgek kigyó szisszenése...
— Édes otthon puha karja
Ringó lelkek fogva tartja;
Súgaras gyermek mosolygást
Nézném mindig, nézném folyvást
S vig barátai körök enyhén
Önmagam is elfeledném, —
De sirály sí, szárnnya kelve,
S szisszen kigyó ágas nyelve...
... Mája hízik a madárnak,
Lesi: tán prédára várhat;
Kigyó kéjlelgn gyűrűzik,
Nyeli nyála undok búzát;
Hajós, szokva tenger-árchoz,
Résen áll, még áll az árchoz;
Vándor sarka szennyes porba'
Kigyó fejét eltiporja,
Szeme bizva néz előre,
Tartja czélját: «A tetőre!»

SZÁSZ BÉLA.

MEMENTO!

Biz' egyszer a rózsalombok szertehullnak,
Biz' egyszer csak megássák majd a sirunkat,
Bizony egyszer véget ér a mi világunk —
Ha egyszerre hét eget is megimádnak.

Pedig minden percünk úgy megérdemelné,
Kövülhessen öröklétnék gyöngyszemévé;
Mélto minden rám nevető pillanatot,
Uj sugárral gazdagítsa meg a napot.

S mit nekünk a mennyország is? csak így lenne!
Véget neki világ vége se' vethetne:
Ez az élet, ez a való, az csak álom,
A teremtet én egyedül ezért áldom.

S mégis egykor vége leszen, megsemmisül,
Az én szívem, a te szíved egykor kihül,
Mint kihül a tűzködő hegyi katlan...
Fű az idők százaz szele szakadatlan'.

Uj pillanat a réginek sirját ássa,
Az örömet, bűt ad ennek elmúlása —
Ne kutassuk! most éljük a világunkat,
Mig csak a sír göröngyei ránk nem hullnak.

Hisz' hogyan is érdemelnök más különben,
Hogy a lelkünk így furdódjék az örömben?
S ha egyszer majd leáldozik közös napunk,
Hát meghalunk, de akkor is együtt halunk.

CSENGERI JÁNOS.

MEGLŐLEK!

— Falusi tragédia. —

Irta RÉTHI LAJOS.

Tegnap volt a peresdi zsidó gyilkosának végtárgyalása. Elmentem a végtárgyalásra, mert jogász ismerősem azt mondták, hogy «igen érdekes eset». Épen úgy beszéltek, mint az én ágyam körül az orvosok akkor, a mikor senki sem hitte, hogy fölkeljek még valaha.

A peresdi zsidót személyesen ismertem én is. Igen tisztességtudó, megnyerő ember volt; Edelweisz Áronnak hívták. Arra is jól emlékszem, hogy mikor, ezelőtt vagy három hónappal, elterjedett a meggyilkoltatása híre, mindenki sajnálta az egész vidékünkön.

Azt beszéltek róla, hogy nem is volt valami embertelen uszorás. Szerzett a hol lehetett; de segített is a szegény emberen, ha a maga kára nélkül tehetette. Igaz, hogy sok földet összevásárolt Peresden; de volt is arra alkalma elég. A köznépek egy része még maig sem szokott hozzá, hogy olyan szorgalmasan dolgozzék magának, mint a hogy régen az uraságnak dolgozott, a mikor hajtották. Aztán a koresma is közel fekszik; az ördögötől sem szokás félni mostanság; az adóteher is súlyosodik; a termések is rosszak voltak egymásután sok esztendőben. A köznépek könnyelmű, mint a gyermek: mikor megszorul, ott veszi a kölesönt, a hol kapja, nem sokat törődve a jövővel. Peresden is szólt a dob mindegyre, s mivelhogy idegen tőkepénzes nem jött oda egymástól távol fekvő fél és negyed holdas s még kisebb földeket vásárolni, a nép pedig ilyen uton még ha módja volna rá sem veszi meg a társa földjét: Edelweisz Áron néhány esztendő alatt háromszáz holdnyi birtokot szerzett össze könnyű szerrel. Egész vidéken «a gazdag zsidónak» hívták; házat a hivataloskodó urak is fölkeresték, s kezét szoritottak vele, ha a városban találkoztak.

A mikor meglőtték, hat gyermeke kísérte ki a koporsóját; pedig három nem volt otthon; azok tanultak és kereskedtek messzebb fekvő városokban.

Bizony sajnálta azt a sok árvát mindenki. Sokáig emlegették még, hogy milyen kár volt az apjuknak olyan csekélységért pusztulni el.

Megnyilt a tárgyalási terem ajtaja; fölolvasták az ügyész vádindítványát s bevezették a gyilkost, kezén-lábán vasban.

Ujra elkerdezték — mintha nem tudták volna, s mintha nem kerdezték volna elég sokszor — a nevét, a korát, a vallását.

Azt is tudakozták ismét, hogy van e neje és gyermeke; mintha nem látnák ott az ajtó között azt a zokogó szegény asszonyt, ölelben a rongyokba takart kis gyermekkel.

— Vádolt Tipu Nikuláj, bevallod-e, hogy te lőtted meg Edelweisz Áront?
— Bevallom — felelte tompán, de határozottan.

— Beszélj el, hogyan történt!
— Megmondottam neki — kezdé némi daczczal — hogy ne menjen a földemre, mert az az enyém; ő mégis a törvényre járt s kihozta innen a törvénytevő urakat. Azelőtt való este még egyszer elmentem hozzá s megmondottam, hogy rá ne tegye lábát a földemre, mert meglövöm. Azt felelte, hogy hallott ő már olyant eleget. Pedig tudta az egész falu, mert megmondottam sokszor, hogy én igazán meglövöm, ha elveszi a földemet. Nem hallgatott reám, sem a jó embereire, pedig még a felesége is sirva kérte, hogy maradjon otthon...
— Nos aztán hogyan történt?
— A mikor ő rá lépett az urakkal a földemre egyik felől, hogy elvegye, én is kimászottam az oldalon túl felől; kiáltottam, hogy álljanak félre, s a mint félre állottak, megtettem, a mit fogadtam.

— Meglőttem?
— Meglőttem.
Többször elmondotta már a vizsgálat alatt; mégis megborzongott az utolsó szónál.
— Szándékos volt-e úgy meglőni, hogy meghaljon?
— Nem tudom, mit akartam, mert erősen el voltam keseredve.

Az ajtóban álló asszony hangosan kezdett zokogni; a vádolt oda nézett hirtelen s két keserves könyvesep folyt végig az arcán.
Behívták rendre a tanukat; előadták a tényállást; megtartották a vád- és védbeszédet. Ezekből megértettem jól ezt az egyszerű, de megrázó történetet.

Mikor Tipu Nikuláj katonának vitték, sem az apja, sem az anyja nem élt már. A szülei háznak felét, a mely reá maradt, testvérbátyjára bízta. Két darab földjét a határban Togyerán Juonnak engedte használatra, mert az ő leányát Szávétát jegyezte el magának s el is vette volna, ha a törvény megengedné a házasságot a katonai szolgálat előtt.

Három esztendő alatt, a mig oda volt, semmiről sem tudósították az otthon lévőket; földjei terméséből sem küldöttek neki semmit, még csak egy lepényt sem.

Mikor haza került, a vitészség emlékpénze volt a mellén; olyan ügyes férfitá lett, hogy uri asszonyok is megnézheték. Reménykedő szívvél jött, de otthon nem várta öröm.

Háza össze volt piszkolva. Fedelén megcsuszott a zsup és az eső belé csepegett. Faláról lehullott a tapasz, s bátyjának juhait, a melyeket benne tartott, trágyává tették a földjét.

Szemrehányó szóval támada meg a bátyját; de még az fordult vissza mégesebben. — Miért tartoztam volna én a te házadát építeni? — felelt neki vissza. — Adtál-e te nekem valamit a tiedből? Ugy-e, hogy a földjeid hasznát is idegennek adtad, a mig én itt nyomorogtam ezzel a sok éhes gyermekkel?

Volt igaz a bátyjának is. Szávétáékhoz ment, remélve, hogy ott legalább szeretetre talál; de nem talál sem szeretetre, sem Szávétára. Szávéta férjhez ment már rég; hamar megunta reá várakozni.

Kérte a földjei hasznát; de a vén Togyerán azt felelte, hogy annyi sem termett ezekben az esztendőben, a mennyi a magot meg a munkát megerné.

Ime így fogadták Tipu Nikuláj azokat, a kikhez három esztendő alatt mindig és mindenünnen visszavagyott.

Az ő lelkének nem volt más otthonja, csak ezeknél; attól a melegből azonban, a mit ezeknél talált, ugyancsak megfázhatott.

Haza érkezésének már első napjaiban nap-számra kellett járnia: hogy éhen ne haljon. Javitgatni kezdette a házat és belé költözött. Csakhamar meg is házassodott: hogy legyen kivel megosztania a munkát és a falatot. Elvett egy szegény és szorgalmas írva leányt.

A szegény ember munkájához keres társat, a mikor házassodik.

Mivelni kezdték a két darab földet. Másoknak tettek napszámot a szántásért, trágyahordásért. A töviset magok irtották; minden egyes göröngyöt kapával elverték; vizálló helyekre mély árkokat húztak, úgy megmívelték az egészet, mint valami kertet.

Mikor a fiatal asszony abba az állapotba jutott, hogy nem mehetett többé mezeti munkára; mikor egynek egyedül kettő, sőt három számára kellett dolgoznia: egy este, a munkáról hazajövet, azzal szólította meg a jegző Nikuláj, hogy minek töri ő magát olyan nagyon a más földé javításán.

Olyan beszéd volt ez, a melyet nem értett. A jegző felvilágosította, hogy azt a darab földjét ott az erdő alatt, a melynek megjavítására, mivelésére olyan sok munkát fordított, elbeszülték a Togyerán Juon adóhátráleká fejében.

Ki meri elbeszélni az övét a más adósságáért?

— Az a baj, Nikuláj szolgám, hogy a föld nincs is a te nevedre írva, hanem a Togyeránéra. Azalatt, a mig te oda voltál, ő használta senki sem tudta, miféle kötés van közöttetek; mikor az ő nevére írták, senki sem tiltakozott ellene.

No hiszen szerencsése volt a vén Togyeránnak, hogy Nikuláj nem kapta otthon, a mikor hozzája rohant: mert nehezen evett volna többet az isten napja alatt akár annak a földnek, akár másnak a terméséből!

A vén Togyerán szelét vette a bajnak s kezdette küldözni a közbenjárókat. Izente, hogy ő nem oka semminek; nem tudta, hogy az urak az ő nevére írták. Ha csak annyija maradt volna is, mint az a darab föld, azt is Nikulájnak adná; de az övét is lefoglalták az utolsó talpalatig. Mások tanácsára ügyvédhez fordult Nikuláj; ott azonban pénz kellett volna bélyegre meg előlegre, és neki pénze nem volt.

Teszén hát törvényt ő maga, de valakinek az keserves lesz!

Mikor az árverés ideje elérkezett, ő is oda állott a nép közé s fenszóval elkiáltotta, hogy meg ne vegye az ő földjét senki, mert a ki ráteszi a lábát azzal a szándékkal, hogy elvegye, annak az lesz az utolsó pillantása.

Edelweisz Áron mégis megvette a többivel együtt. Talán a figyelmeztetést nem is hallotta? Talán azt sem tudta, hogy melyik földről beszél a sok elkeseredett ember közül egyik? A mi a Togyerán nevében volt, azt együtt árverezték; ő együtt vette meg.

Nikuláj pedig abból a helyből haza sietett; fogta a kapáját s kapálni ment ugyanarra a földre.

Edelweisz Áron csak küldözte az intéseket a községi előjáróság által, hogy adja át a földet, mert baj lesz belőle; Tipu Nikuláj mindig azt felelte vissza, hogy meg ne próbálja elvenni az ő földjét a zsidó, mert az az övé. Edelweisz Áron birtokba helyezésért folyamodott a törvényességhez.

A küldöttség kiszállása előtt való este történt, hogy Nikuláj rá szánta magát még egyre. Elment Edelweisz Áronhoz, be a saját házába; ott mondotta meg neki, hogy el ne vegye azt a



A KELETKEZŐ TUFA. („A VÁNDOR LÁPOR“ OZIMŰ CZIRKHEZ.)

földet, mert az soha sem volt a Togyeráné. Egész falu tudja, hogy ő rá szállott az apjáról.

Áron ur magyarázgatni kezdett: hogy ő mindarról nem tehet; ő igaz pénzen, törvényes uton szerezte meg; Nikulájnak Togyeránnal, vagy a törvényszékkal kellett volna igazítania.

— No hát, a milyen igaz, hogy isten van az égben, olyan igaz, hogy lelövöm az urat, a mint rá teszi lábát!

Eszter asszony szegény hallotta ezt a fenyegetést s kérte férjét este, kérte másnap reggel is rimánkodva, hogy ne kössön ki azzal a vad emberrel. Annyi őket nem szegényíti meg.

Férje azonban sehogy sem engedett. Mind csak azt forgatta fejében és nyelvén, hogy ha fenyegetés miatt lemond törvényes szerzeményéből csak egy darabról is, akkor neki maholnap semmije sem marad, mert a példa után kész lesz a fenyegetéssel majd az egész parasztság.

Megindult a bizottság ki az erdő alatt lévő föld felé. Elöl a törvényszéki jegyző a végrehajtóval, Edelweisz Áronnal és a jegyzővel; hátrább a községi előljáróság többi tagja a törvényszéki írakkal.

Mikor kiértek az utcán a határra, velők

párhuzamosan egy más alak is haladott. A bíró észrevette s megjegyezte, hogy az bizonyosan Nikuláj. Még kitélik a szegény fiútól, hogy valami bolondságot mivel. Egyik esküdt a szemé fölé tartá tenyerét s bizonyítgatá, hogy a puskája is vele van.

Ők csak haladtak tovább. A párhuzamosan haladó ember egy időn túl nem látszott, mert ők emelkedő helyen mentek, az pedig valamely patakmosáson haladott.

Mikorra a földre értek és ott csoportba gyűltek, a föld másik végén, jó ötszáz lépésre kiemelkedett Nikuláj is. A csoport felőle lévő



TEKE-TURKOMANOK HÓDOLÓ KÜLDÖTTSEGE SZENT-PÉTERVÁROTT.



CZETTINYE, MONTENEGRO FŐVÁROSA. — 1. A FEJEDELEM PALOTÁJA. 2. A RÉGI KOLOSTOR, A RÉGI VLADIKÁK REZIDENCIÁJA.



SZUKHANOV, A NIHLISTA TENGERSZTISZT KIVÉGEZTETÉSE KRONSTADTBAN.

részen mások állottak; Edelweisz Áron mint egy középütt. Nikulaj felemelte a puskáját s rákiáltott a csoportra, hogy: álljatok felre! Ugy félre állott valamennyi ijedében, mint a katonák a vezényszóra. A puská abban a pillanatban eldőrdült és Edelweisz Áron elterült a földön.

Jó messze van oda, még a szomszéd falunak. Kezdesnek is a határa tulsó szélén a Nagy-Szamos folyó. A törvényes bizottság tagjait csak az tudta megállítani eszeveszett futásukban.

Pedig Tipu Nikulaj nem üldözött senkit. Tövédeve ment be az erdőbe; ledült egy fa alá; érezte, hogy neki vége van. Nemsokára megkondult a faluban a vészharang. A nép tolni kezdett kifelé, mint a mikor farkas vagy veszett kutya vetődik a határba. Ő volt az az üldözni való vadállat most.

„Ő felsége a király nevében — kezdé a törvényszék elnöke s mindenki fölemelkedett helyéről a tárgyalási teremben — Tipu Nikulaj peresdi illetőségű, 25 éves, keleti hitű, nős, egy gyermek atyja, Edelweisz Áron meggyilkolásában bűnösnek találván, a súlyosító és enyhítő körülmények tekintetbe vételével 20 esztendei börtönre ítéltetik.»

— Van-e elítéltek valami jelenteni valója?

— Semmi sincsen, tekintetes törvényszék. Azt az egyet köszönöm, hogy kötéltre nem ítélték. Legalább azt a két koldust nem üzik el azzal az ajtóval, hogy egy akasztottnak az árva.

CZETTINYE, MONTENEGRÓ FŐVÁROSA.

Képzelj magadnak egy falut, melyet középen egy 500 lépés hosszú, 30 lépés széles fő-utcza szel keresztül, öt szál előfával, többnyire egyemeletes, cserép-zsindelyes házakkal, de melyek között szalmával fődött alacsony és ablak nélküli házikók is vannak; aztán a fő-uttagyenyeközű vonalban egy másik utcát, de a melynek már csak az egyik felén van ház; aztán a két utcát egybekötve, alig száz lépés hosszúságú sátorokat: s előtt áll a Fekete-hegyek országának fővárosa, Czettinye.

Az egész városban nincs egyetlen kétemeletes ház. Lakosainak száma nem több 1200-nál. Főbb épületei a következők: déli végén a Korzót egy vendéglő rekeszti be, egy tömör épület, melynek belső berendezése is tünhet. Földszintjén jobbra van a kávéház tekész asztallal, balra az étkező terem, hátul egy olvasó szoba számos külföldi hirdallal. Az emeleten van egy tizenkét vendégszoba meglehetősen jó ágyakkal. A felszolgáló személyzet előzékeny s beszél németül is, olaszul is. Balra a vendéglőtől van a leánynevelő intézet, jókora épület, tizenegy ablakkal az utcára.

A vendéglőtől mintegy 150 lépésnyire van egy kis tér, azon egyetlen szál fa árnyékában egy kut. E tér déli oldalán van I. Nikita fejedelem palotája. Egyszerű, zöldre festett, egyemeletes, cserép-zsindelyes ház ez, erkélyvel, rajta a fejedelmi czimer kétféjű sassal. Homlokzatán 8, oldalán 6 ablaka van, az ablakokon zöld redély. Vakító fehér fal körüli, melyen belül több fa áll, úgy, hogy egy kis falusi kastélynak tünik föl az egész. A kapunál örülömés van, mely 60, haonkint változó testőrből áll. Az ortálló testőr fehér kabátban, alatta vörös mellényvel, vállán a festőileg föltűzött plaid-szerű esküvel, esővéde lefelé fordított puskával jár föl s alá komoly méltósággal.

Szemban a fejedelmi palotával a trónörökös kastélya van, kevés ablakkal a homlokzatra. Az értelmes arczú kis Danilo rendszeren egy európai öltözetű házi nevelő és két testőr kíséretében teszi sétát. A fejedelem szép, erőteljes alak, kíséret nélkül is sokat jár-kel, de többnyire két pejlő által vont kocsiiban, melyet maga hajt, mellette a komornyik, míg a hintó belső ülésében a fejedelem neje, az anyafejedelmű s a meggyilkolt Danilo fejedelem özvegye ül, ki Veleczéből gyakran jó ide látogattak. A fejedelem 40 éves s igen művelt ember, a ki szerbül, francziánul, olaszul, németül beszél. Hat leánya és két fia van. Az alattvalók viszonya a »gosz-

podin»-hoz egyszerű, bizalmas, patriarkális s nagy tiszteletről tanuskodó.

A trónörökös kastélyával szomszédos Danilo fejedelemnek ma már omló félben levő palotája kolosszális, emeletes épület négy sarkatoronnyal, 26 ablakkal a homlokzaton, sötétvörösre festve, zöld ablakredőnnel.

E mellett áll a régi kolostor, Montenegró régi vladikáinak rezidenciája. A törökök sokszor legették, de mindannyiszor újra felépült. E kolostorban van Czettinye egyetlen kicsi temploma is. A kolostor magas sziklán áll, melyet legfölül kerek vastag torony koronáz. Az előtt vasékekkel volt megpékelve a parkánya, most egy harang csügg a tetejében.

A zárdával szemben vannak az utolsó török háboruk alatt lerontott templom romjai, mögöttük egy meglehetősen tágas síkság.

A fő-utczában van a montenegrói hivatalos ujság kiadóhivatala s néhány konzuli lakás. Boltot, néhány kis dohányardudán kívül, hiába keresnénk. A palotával szemben levő egy kezeszterezán át, melyben a posta- és távirat-hivatal van, eljutunk a keleti hegyrejtőn épült tömör kőház-épülethez.

S ezzel ki vannak merítve Czettinyének említésre méltóbb épületei.

A lakosoknak nem igen kopik el a kezök a munkában. Dacára, hogy számuk nem haladja meg az 1200-at, mégis mintegy 300 férfi barangol tétlenül föl s alá a fő-utczán kisebb-nagyobb csoportokban, mind igen festőinek mondható öltözetben, mely a szolgálattevő katonáktól alig különbözik. Valamennyi hosszú, fehér, nyitott kabátot, vörös mellényt, térdig érő kék vagy barna igen bő bugyogót, az alsó lábszáron fehér fűzős kamáslit s hasonlóképp fűzős cipőt, opankát visel. Búszke, katonás magatartása van valamennyinek, fejükön a nemzeti szerb sípka félreacsapva, rajta a szerb nappal és a fejedelem nevének kezdő betűivel a vörös ellenzőn, a széles túsözben hatalmas revolver, mely még 600 lépésnyire is jól hord, s agya kövekkel és gyöngyökkel van kiverve, és ott van a rettenetes handszár, melylyel sem kard, sem szarony nem mérkőzhetik, mankó-alaku markolatával, mely arra is jó, hogy földbe szurva nyugvópontot szolgáltat a puská csövének a feke lövésnél. A terjedelmes túsözben van még azonfelül a dohányszacska, pénzes erszény, tölténytáska, löpörszaru, kova és tapló, sőt olykor még zsebkendő is és egyéb apróság. Régi divatu pisztoly már igen ritka náluk, s a hosszú puská is csak szolgálatteknél kerül elő vagy ha a czernagorcz utra megy. Sítálni azonban már nem sétál vele. De elmaradhatatlan a több láb hosszú pipaszár és a »suká«-nak nevezett kendő, melyet vállra vetve visel, mint a skót a plaidet.

Igy sétálnak ők az utcán, mulattatva egymást hűstetteikkel. A mi kevés iparos Czettinyében lakik, az mind albán, dalmata és olasz. A házi munkát az asszonyok végzik, sőt a mindenféleképp megterhelt lovat, öszvért vagy szamarat is ők hajtják s gyakran még magok is nem csekély terhet czipelnek a fejükön vagy hátukon, miattal szabadon maradó kezeiket harisnyakötésre, vagy az övükbe szurt guzsalyra erősített kender fonásra használják. S a mily tarka és festői a férfiak viselete, ép oly egyszerű, szegényes a nőké; többnyire fehér és fekete szövet. Ifjabb korukban igen szépek, de szépségüket a nehéz, fárasztó munka rövid időn elhervasztja s akkor utalatos csufok. Aztán feltűnőleg kicsinyek is a nagy szál férfiakhoz képest, kik közt 1,70 méternél ritkán találni ala-sonnyabbat, s mindnek széles váll, barna, nyílt tekintete, nagy orra és még nagyobb bajusza van.

SZUKHANOV KIVÉGEZTETÉSE.

Az orosz nihilisták, kik egy ideig meglehetősen csendesen viselték magokat, újában ismét borzalmas jeleket adják működésüknek. Összeesküvés, gyilkosságok, merényletek, tömeges elfogatások, kivégzések vannak napirenden ismét. A rendőrség minden egyes elfogatásnál azt hiszi, hogy no most a titkos titkosulatnak szivét vette ki s másnap ismét kiábrándítja önmagától valamely hallatlan esemény, mely arra mutat, hogy a nihilista szövetségnek messze elágazó összeköttetései vannak, nagy pénzösszegek fölött rendelkezési s tagjai elszánt vakmerő-

sége oly bámulatos, hogy azt csak a mindannyiokat lelkesítő rajongás magyarázhatja meg.

A tömeges pörök egyike csak néhány hete, hogy véget ért. Nem keveseb, mint 22 személy állt a bíróság előtt azon vád alatt, hogy a II. Sándor czár ellen mult év márczius 13-án elkövetett halálos merénylet részesei. A pör, melyet a fővádlott nevéről Trigonya-pörnek neveztek el, számos figyelemre méltó részletet tüntetett föl. Így pl. Merkukovot, a vádlottak egyikét társai a törvényszék előtt több ízben bántalmazták, mivel voltos vallomásokot tett volt s számosakat kevert bajba. De még nevezesebb volt az a hang, melyen a védők beszéltek, s mely az eddigi pörökben tartott vébhezdekek hangját messze fölülmulta merészségben. Alexandrov ügyvéd pl., a ki annak idején Szazulics Verának is védője volt, azt állította, hogy a vádlottak bizonyos tekintetben betegül tekintendők, személyenkint azonban tisztességes, sőt tiszteletré érdemes emberek, kiknek tanai, a császárgyilkolás jogosultságának kivételével, bizony gondolkodóba ejthetik az embereket. De másfélőt tagadta azt a sokféle elterjedt hírt, hogy a vádlottakat kínzással kényserizték vallomásra. A február 28-án kelt ítélet tíz személy — köztök egy nő — ellenében, kikre a részvétel a czár meggyilkolásában kiderült, kötélt általi halálra szőlt; tizenegy határozatlan időre, egyet pedig négy évre kényszer-munkára ítélték el.

A halálra ítélt közt ott volt a hírhedt III-ik osztálynak egy alsórendű hivatalnok, Kletnikov is, ki már régóta értesíté az összeesküdedtek a rendőrség minden titkos intézkedéseiről; és ott volt egy tengerészcsapat, Szukhanov.

Ez utóbbinak sorsa valóban megindító. Védbeszédében, melyet maga mondott el a törvényszék előtt, szomorú képet tárta föl az orosz magasabb hivatali körök arcátalan romlottságának s állati önkényének s előadta, hogy megvesztegetett előjáról ellen folytatott keseru küzdelme miként hajtá őt az összeesküvés karjaiba.

A czár a volt katonatiszt kötéltre szóló halálítéletét golyó általi halálra változtatta, mely márczius 31-én hajtattott rajta végre. Kora reggel szállították el az elítélteket a Péter-Pál fogházból Kronstadta, hol ráadták a hosszú uju fehér halottas inget s odagózták a vesztő oszlophoz. Kruzenstern alagutorny vezényelte a kivégzésre oda rendelt tengerészcsapatot. A halálra ítélt elfogadta az utolsó kenetet, megcsókolta az odanyújtott feszületet s ellenállás nélkül engedte bekötöni szeméit. Az altszát alabócsátja a magasra tartott fehér kendőt, s 12 puskagyóly 15 lépésnyiről kiöltá a szerezésként ember életét.

EGY NAP BÁNFY-HUNYÁDON.

A vonatvezető felszakítá kupénk ajtaját, s bekiáltott:

»Magyar-Nadás! Huszonhét percz!»

Általános zugolódás fogadé s zavakot. De nem volt mit tenni; helyet kellett engednünk a Nagy-Várad felől érkező gyorsvonatnak. Kiszálltam, mint a többi utasok nagy része, s egy kis sétára indultam a kolozsvári ut mentén.

A mint visszafordultam, néhány száz lépésnyire az indóházától, a gyorsvonat már ott füstölgött a miénk mellett. Egy második szempillantásra észre vettem, hogy indul. Bal-sejtelmen fogott el; futni kezdék, integettem; mind hiába! Vonatom nem várt meg; elég udvariatlan volt épen orrom előtt kerekelt oldani, magával vivén, összes podgyászsommal együtt, nyitva maradt uti táskámat!

Örömrá néztem. Még tíz percz hiányzott a huszonhétből.

Ártatlanságom megvisszázta. Megtevéim a szükséges intézkedéseket holmim végett, azután tanácsot tarték önmagammal: mit csináljak a legközelebbi személyvonat megérkezéig? azaz huszonegy óra hosszat? mert éjjel nem akartam utazni.

Magyar-Nadás kellemetességeit nem vágytam kutatni; de közel volt Bánffy-Hunyad. Két dolog vonzott ide: tudtam, hogy fészke a kalotaszegi gyönyörü vidéknek, mely annyiszor felköltötte figyelmemet Kolozsvár utcáin; továbbá sokat hallottam beszélni faragó iskolájáról. Elhatároztam, hogy a tehervonattal

Bánffy-Hunyadra megyek, s hogy ott várom meg a másnapot.

A kolozsvár-bánffy-hunyadi vasut eleinte a Nadás völgyét követi; majd felkaspaszkodik amaz erdős domborsókra elére, melyek vizválasztók képeznek e völgy, s a Körös, meg az éjszakra elterülő Almás völgye közt. Szép itt elmenni, kivált ősszel, mikor a különböző-különb nemű fák a legélénkebb és legváltozatosabb színekben tündökölnék, minden árnyéklatát felmutatván az aranynak és bibornak. A kilátás is nagyszerű az Almás völgyére, mely az egymás mögött elvonuló hegyláncok tömkelegében tágas rés gyánánt húzódik a láthatár felé.

A felső Körös vizkörnyéke, hova nemsokára letérünk, hullámzó magas térség. Ennek közepén fekszik Bánffy-Hunyad. Nyugatra tekintélyes hegyosz emelkedik, melyen a Körösnek át kell tornie, hogy a magyar alföldre jusson. Festői szorosok képezik ezen áttörést, s méltán tették híressé a nagyvár-kozosvári vasutvonalat. Bánffy-Hunyad felől igen jól kivehető a hegylánc legmagasabb csúcsa; széles, lassan emelkedő tömeg, melyet oláhosan Vlegyásznak hívnak. Sziklás talaján nem nő már fü, csak a mohának, zuzmónak bizonyos fajja.

Gyalog indultam a város felé, mely inkább egy meglehetősen csinosan épült nagy falu, egy pár széles, egyenes utcával.

Leselkedtem jobbra-balra, mind várva, hogy megpillantok valamely szép kalotaszegi viseletet; de csalódtam. A nőkn, kikkel találkoztam, alig ismertem reá egy-egy ruhadarabban Kolozsvárról hozott emlékeimre. Már készültem arra, hogy eltűnt illuzióim gyűjteményét megint egy-egy szaporítsam, s minden reményemet a faragó iskolában összpontosítám.

Ezt meglelém egy tágas udvar végében, melynek többi oldalait az elemi és felső népiskola épületei foglalják el. A főigazgató, értesülvén látogatásom czéljáról, nagy előzékenységgel vállalkozott arra, hogy körülhordozzon tanintézetben.

Szünidő levén, a szép termek üresen állottak, csak a faragó iskolában dolgozott vagy tíz növendék. Egy pár kezdő munkája még csak abból állott, hogy kis fa-szegeket készítettek; más, előrehaladottabb, egy teveforma alakot iparkodott kifűrészelni valamely vastag fadaraból, melynek egyik lapján le volt rajzolva az állat körvonala. Ezen első idomítás után a fadarab később vékonyabb szeletekre vágatik, s a faragás befejezést azt, mit a fűrés megkezdett, végül az adott mintának megannyi egyforma példányra kerül ki belőle.

Az iskolában kizárólag gyermekjátékok készítenek; legnagyobb sikernek örvendnek a bivaly-fogatok, melyeket Csehországban is próbáltak utánozni, de nem elég ügyesen arra, hogy e verseny képes legyen csökkenteni a Bánffy-Hunyadon faragottak kelendőségét. Más hasonló eredeti alakok a borvizet székei kocsai, a dőzsákkal megrakott mokány ló oláh vezetőjével, a házaló ügyes, a havasi szénszállító, stb.

A bánffy-hunyadi faragó iskolát az erdélyi részű házi ipar-és iparfejlesztő-egylet alapította, s még most is ez tartja fenn, de nagy áldozattal; szó van arról, évek óta, hogy az intézet államivá tétessék. A tanfolyam három évi; reggeltől estig tart a munka s az ügyesebbek némi fizetést kapnak. Vannak helybeli tanulók s más vidékiek is, kik a tanidő tartama alatt a városba telepednek. A rendes tanulókon kívül még a népiskola növendékei is szoktak ide járn; ilyenkor a nagy terem s a két kisebb műhely szorongásig megtelnek.

— Erdelődnek-e a városban az iskola iránt? — kérdém vezetőmtől.

— Kevesen; legbugyóbb e téren is Gyarmati ur.

— Nem ismerem.

— Igen tekintélyes ember itten. Sok jót tesz. Ő alapította a többi közt a bánffy-hunyadi takarékpénztárt.

Nekem is van egy kis lámpám, mint Diogenesnek, melylyel embert keresek... és találtem is már néhányszor.

— Vezessen el hozzá, — kérem az igazgatót. — Szivesen; most épen a takarékpénztárnál lesz.

Néhány percz múlva a helyiségben voltunk, valamely emeletes ház egyik szobájában. Kinyitott egy ajtó, s belépett egy kicsiny, öszlűni kezdő

férfit, kinek arányos alakja, finom vonásai (melyen beásott villogó szemekkel) s mozdulatai ügyes élénksége azonnal megnyertek. Ő volt Gyarmati Zsig. Úgy fogadtott, mint hogy Magyarországon fogadják az idegent: vidám, meleg nyíltsággal. Elbeszéltem a sajátságos véletlen, melynek ismerettségét köszönhetem. Feleletül vendégének nyilatkozott, oly módon, hogy még a szabadkozást is lehetetlenne tette. Így tehát bucsut vettem a népiskola szives igazgatójától, s követtem uj barátomat lakására.

E lakás a város végén emelkedik, csinos svájci stílusban. Az udvar és tornácz teli voltak virágokkal. Az izléssel berendezett szobák egy sajátságos birtok. Bármerre fordult az ember, valami márványból faragott tárgy akad szemébe, itt egy dohánytartó, ott egy asztal, tovább egy virágos edény, stb. Gazdám csakhamar megmagyarázta nekem e sok márvány jelenlétét.

Van a környéken egy Zsobok nevezetű helység. Ennek papja egyszer ki akarván közeledni konyháját, az anyagot hozzá valamely közellévő domb oldalából vágatta. A kő semmi különöset nem mutatott. Egy nap, a mint a konyhát földmásták, papunk észrevette, hogy a vizes kőburkolaton szép márványszerű rajz látszik. Ez szegét út feje; hozat ugyanonnan más kőlapokat, kicsiszoltatta őket, s meggyőződött, hogy valóságos márvánnyal van dolga. Barátja, Gyarmati, értesülvén az esetről, magához vett néhány példányt. Meglátták ezeket több Gyarmatinál; ők is rendelkezéseket tettek, mely végre egy kolozsvári uri ember neki buzdult, s a zsoboki márvány kihasználása végett szövetségre lépett a két barátal. A lelkész születt mechanikus volt; föllállított egy saját találmányu fűrészt, természetesen igen kezdetlegest. »Igy csinálhatta Ádám«, mondta reá Teleki Sándor, mikor egyszer ott járt, s az ajtóhoz támaszkodva egy darabig gyönyörködött az eredeti alkotmányban.

A zsoboki márvány feltűnt a kiállításokon, de kereskedelmi czikké nem igen vált. Idővel Gyarmati megelőgelvén a sok pénzbecfektetést, kilépett a társaságból. A két másik tag azonban lankadatlan tüzellel folytatta működését, bár érezték, hogy nagyobb tökére volna szükségük, többi közt azért, hogy Olaszországba mehessenek helyesebb mintákat gyűjteni. Az anyagminősége sem kifogástalan; kissé lágy, s idővel elveszíti fényét, szükséges olykor bealajozni; a meleg víz hatása alatt pedig könnyen szétmállik.

Egyszer egy ur dohánytartót rendelt magának ilyen zsoboki márványból. Elküldik neki a kívánt tárgyat. Nemsokára mennydörgő levelet ír vissza, melyben elpanaszolja, hogy meg akarta mosatni dohánytartóját, s ez most oda van. Kárpótolni kellett a haragos vevőt, s felvilágosítani egyszersmind a jövőre.

Kellemesen folyták az örök Gyarmati ur s kedves családjá körében. Házigazdám sok érdekes adomállyal mulattott. Mint mindig, mikor az ember magyarokkal kissé hosszasan tárgyalt, előjöttek a 49-ki események is. Gyarmati akkor csak 15 éves gyerek volt, s korához képest is inkább kicsiny, mint nagy. Mégis felesapott katonának atyja helyébe, ki foglyul esett. A felvételi szemlekor, véletlenül, egy öles cigány fiu mellé állították, mi által még feltűnőbb lett gyermekü külseje. »Soha sem fogadnak be«, tipődék lelkében, s feszítette magát, hogy néhány hüvelyket nyerjen. Az ezredes, Tóth Ágoston, s Csányi, a kormánybiztos, a mint közeledtek, reápillantottak, s pár szót cseréltek, mintha róla beszéltek volna. »Végem van!« gondola a kis önkényes. Tóth Ágoston hozzá lépett, s kérdezte hány éves. »Tizenhét!« fillentett Gyarmati. Az ezredes megveregette vállát, s csak annyit mondott: »Korán kezdőd szolgálni a hazát.»

A gyermekkatona meg is állotta a sarat. Bámulatosan bírta a gyaloglást. Csakhamar egy őrnagy mellé jutott segédnek; később hadnagy lett, s a zászlóalj vezére egy tisztjének sem vette úgy hasznát, mint a furge, ügyes, vakmerő »kis hadnagnak«, miként őt bajtársai elnevezték. Vakmerősége részben gyermeki gondatlanság volt; nem hitt a vesélyben, s játszó ment neki. Fehérvár alatt fiatal enyedi tanuló volt a szízdád parancsnoka. Lovon ült, s felbőssége érzetében kezdé Gyarmatitól gunyosan: »Félsz ugy-e? — Félek az ördöge!« káromkodá a kis hadnagy. — »De nem merne ama dombra fölmenni!« (osztrákok voltak

e dombon, fel puskalövésnyire a vártól). — »Mernék, parancsra!« — »No hát, parancsolum!« felel a százados. Megindulnak a domb felé; a katonák a buzában, Gyarmati az országun. Csak nézi, hogy az uton elszórt töcsákból a víz fel-fel locecsan. Kartácslövésnek voltak közeledtükre, az osztrákok visszavonultak, de a miénk közül csak huszan értek a domb tetejére. Egyszerre kinyílik a várkapu, s kiront egy százsz dragonyos, egycésen Gyarmatiéknak. Futnak a hogy bírnak; szerencsére valami fűzeket vettek ott, melyek mentén bántatlanul visszakerülhettek. Gyarmati oda megy az enyedi fiuhoz s orra alá tartván egy osztrák vadász puskavesszejét, melyet a dombon lelt volt. »Látod ezt?« kiáltja diadalmasan.

Ilyen volt az ifjuság abban az időben; ilyen volt a hangulat; a tiszték egymásköz, le egész a közatonáig, pajtások voltak a hivatalos órákon kívül s e szivélyesség nem ártott a fejelemnek. Gyarmati ismert egy ezredet, ki mindenkit tegezett, mint egyenlőjét. »Instállak«, volt szava-járása. »Instállak, főbe lövtelek«, ilyet is mondott aztán.

Bocásosa meg egykori gazdám (föltevén, hogy e sorok szeméi elkerülnek), ha nyilvánosságra hoztam némely bizalmas közléseket, melyeket szerénységétől sikerült kicsalonok. Legfelebb engem lehet valódni visszaéléssel, nem bánom, kiteszem magamat. Hadd jusson másnak is azon élvezetekből, miket én nála tapasztaltam.

Mikor enyhülni kezdett a nap melege (nyárban voltunk), Gyarmati ur ajánlá, hogy forduljunk egyet a városban. Tudta kéteyleimet a kalotaszegi visélet körül, s szíven feküdt, hogy azokat elozlassa.

Legelőbb a papi lakhoz mentünk. Csinos ház, a főpiazcon, kis kerttel ablakai alatt, s kivételtes a többi telkek közt, melyek Bánffy-Hunyadon nagybábra szűkek, szabálytalanok s meglehetősen rondák. A szives fogadtatást érdekes kirándulás követte a piac közepén álló templom tornyába. Szépen látszott innét a város, a környező kies vidék, az erdők, a komor Vlegyásza. Megnéztük a régi ódon templomot is. Egyik oldala kifelé dől, s bástyaafal veszi körül. Valamely tatárjáráskor a férfi lakosság ott veszvéen kinn a csatában, a nők, gyermekek és öregek ide menekültek, de az ellenség berontott a templomvárbá s mindent felkonczott. Megtalálták nagy rakásban elásva az udvaron az áldozatok csontjait.

Több tatár maradt ez időből Bánffy-Hunyadon, s a magyar vérbe tatár vért öltött. Mikor Vámbéry tatárja itt járt, nagy öröme nem egy családnévben tatár szákra ismert.

A hunyadiakat, kiknél gyakoribb a szép természet mint a szép arcz, most is tatároknak szokás csufolni, min ők nagyon tudnak boszankodni. Nagy magyarok; az egész Kalotaszegen (vagy husz helységből álló magyar sziget) ők tartják magokat legszilárdabban az oláh áramlattal szemben. Egyikük sem tanul meg oláhul, bár folytonosan érintkeznek a környező tenger oláhsággal, kereskedés végett. Ebben igen ügyesek. Mikor vásárjuk van, elébe mennek éjjel az oláh fuvarosnak, megveszik portékáját, s másnap magok adják el nyereséget. Az oláh is jobb szereti így, semhogy idegen vevő ravaszágának kitégye magát.

Nemcsak dolgos e nép, de becsületező is. Gyujtogatás, lopás ritkán esik közte. Leginkább a legeltetés körül történnek kibágások, mert kevés a legelő; ilyenkor is barátságos szemrehányás többlet használ velük, mint a büntetés.

Jó emberüknek, szorgos munka idején, önkényt ajánlkoznak segítségül; de kerülhetlenek az iránt, a kit nem szeretnek. Egy zsidó uzso-rásnak valamikor házat, deszkakészletet, egész vagyonát elvitte az árvis; senki sem jött segíteni, még csak nem is sajnálták.

Fejések is jó a hunyadiak, bajosan kormányozhatók. Mikor Gyarmati szolgabírójuk volt, valami utat kellett közeivel csináltatnia. Kiadta a rendeletet, s kitűzte hova gyűlekezzen a népség. Egyszer csak hírül veszi, hogy bizony nem gyűlekeznek azok, nem akarnak dolgozni, mert a rendelet szerintük nem törvényes. A főkolompokok együtt voltak egy koreszmában. Gyarmati oda megy. Egy csomó ur állott a piacon. »Mit fog ez csinálni?« mondták egymás közt. Gyarmati is arról gondolkozott; már az ajtónál volt, s még nem volt tisztában magával. Egyszerre a lázadók közé pattan, s egy kezébe

akadt kis vesszővel irgalmatlanul kezd vagdalkozni jobbra-balra, kiáltva, szidva, káromkodva, mintha minden ördög belebukott volna. A társaság bámul, zavarára jön, fejét veszi, kirohan... De az ellenszegülésnek vége lett.

Folytattuk utunkat, s bementünk egy pár parasztházba. Az egyiknek utcai szobájában egy sor festett kancsó csüngött a falon. A mint gyönyörködtem ez eredeti díszítésben: «Nem marad ez itt, — mondá a gazda nagy elégedetten — már a többi falakat mind megtisztítottam az ilyentől; hiába rimánkodnak az asszonyok, erre is rákerül a sor.»

Szép haladás, gondoltam magamban. Egy más, jó módú gazdánál megvalósultak végre álmaim a kalotaszegi viseletet illetőleg: fiatal felesége, kivánságunkra, előrántotta jókedvűen menyasszonyi ládáját s egymásután húzta ki belőle a szebbnél szebb ruhákat.

Volt vagy öt-hat huzulj, hosszú fekete szoknyák, ezer finom ráncba szedve, mint a japáni napernyők, melyeket elől, a kötény alatt, felkötve hordanak, kifordított, kétfelől leomló széllel, s ezen tenyérnyi széles szines posztó díszítéssel. Voltak eleven színű kötények; voltak ingek, fekete vagy vörös himzessel; szabásukat igen eredetileg teszi, hogy az ingujj bő ránczai mindjárt a nyaknál kezdődnek, összevegyülve a mell és hát ránczaival; ez, valamint

Hát a podgyászból mi lett? kérdi talán valamelyik rendszerető olvasónóm.

Nagy-Váradon történt az érzékeny viszontlátás. Holmimból semmi sem hiányzott, csak egy kis kules, mely táskámról árvasága ideje közben alkalmasint földre hullott. Kedvem lett volna elszavalni:

Tiszteljétek a vonatfelügyelőket!
Nagyobbak ők, mint az igazgatósági tagok.

Egyszersmind a következő sürgöny fogamzott meg agyamban:

«A magyar-nádasi állomás főnökéhez.»
«Köszönöm, hogy a vonatot idő előtt indította el. Egy igen kellemes napot szerzett nekem.»

GERANDO ATTILA.

EGYVELEG.

* A legrégibb ékszere valószínűleg Menelik soai keletafrikai király Mária nevű leányának van, ki nemrég kelt egybe Mihály herceggel, János, abisszini király fiával. A kopt-keresztény egyházi szertartás szerint történt esküvő alkalmával Mária hercegnő fején az a diadém volt, melyet a családi tradíciók szerint híres őse, Saba királynője kapott böles Salamontól, midőn őt Jeruzsálemben meglátogatta. A Soa királyi család állítólag okmányokkal tudja igazolni, hogy már a 4-ik században Kr. e. itt

katonák számára alakított fürdőház felszentelése alkalmával támadt az eszme, mely a felsőbb körökben nagy tetszésben részesül.

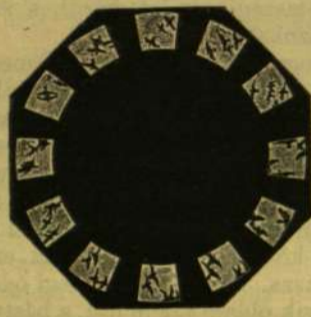
* Az oroszországi zsidókvádrólók nagy része Angliában s az Egyesült-államokban telepedik meg. Az angolok e kvádrólókat nagyon segítik s a már eddig nyújtott adományok is százezrekre mennek, ezenkívül nagy alapot létesítettek számukra pár hó alatt; ez alap tőkéje jelenleg a 700,000 forintot meghaladja.

* A szentgotthárdi vasutvonatát július 1-én adják át végleg a forgalomnak. A svájci hatóságok ez alkalommal egészen Milanóig terjedő ünnepi menet akarnak rendezni.

* A japánok halottjaikat némely helyeken s különösen Riukiu tartományban a régi szokás szerint elhalálozásuk harmadik évfordulóján kiássák s a csontvázakat gondosan megmossák. Mivel azonban 1879-ben Japánban erős cholera-járvány volt, a japán hatóságok attól tartanak, hogy ez újbóli kiadás a járványt előidézi. Lázadástól tartva, nem akarják a régi szokást egyszerűen megtiltani, de hivatalnokokat küldtek szét mindenfelé, hogy a néppel megértessék a bajt és reábirják őket, hogy a régi szokást most hagyják abba.

* Vándor egerek lepték el közelebb Szibéria délkeleti részeit. Valószínűleg Indiából jöttek. Utjukat Forgana, Semirecsensz tartományokon keresztül a Balkas-tóig világos észre lehet venni, mert különösen a gabonaműt utjokban mindenütt elpusztították.

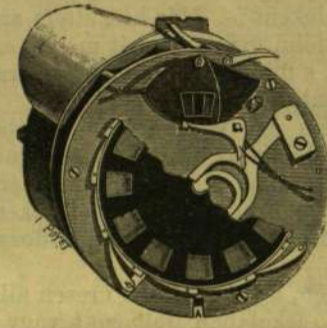
* Kutyá és tyúk jó barátságban éltek egy német házban, rendszeresen együtt voltak s midőn a



Fényképek az üvegen.



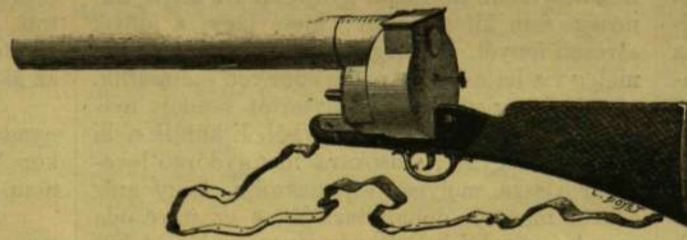
A fénykép készítője.



A gépezet részletei.



A repülő madár körrajza



A fényképező puská.



A repülő madár körrajza.

MAREY GYORS FÉNYKÉPEI A MADARAK REPÜLÉSÉRŐL.

az ingujj rövidege, mely, jóval a csukló fölött, szük nyílással végződik, sajátzerű naivságot kölcsönöz az alaknak. A szives háziasszony mutatott ezen kívül himzett mellényeket, testhez álló, oldalt gomboló prémes ujasokat, más magas gallérú, zsákforma hosszú felöltőket, fehér posztóból.

A hunyadi nők különös gondot fordítanak piros csizmáikra, melyek szorosan a lábhoz simulnak, míg a vidékiek tágak és nagyok. Pártákat is mutatott nekünk; az egyik vagy négy ujnyi széles volt s gyöngyökkel kirakva. Látván érdeklődésünket: «Féltőzsem?» mondás vigan e kincsek birtokosnője. S hozzá is fogott rögtön a munkához, mostoha leánya segítségével, kibent, egyszerű paraszt ruhája alatt, a kolozsvári tanítónőképezde egyik volt növendékét mutatott be nekem.

Este volt. Felmentünk a kaszinóba. Ott találtuk Barsay Domokost, kinek sima, élénk, vidám és eszes társalgása egyszerre Páris szalonjaiba varázsol.

Másnap utnak indultam; de megigérem vendégszerető gazdámnak, hogy még fölkeresem.

Rómában a Conti palota homlokzatát óriási kut képezi, melynek vizéből a ki iszik, okvetlenül visszatér valamikor a híres városba. Ez a monda. En is ittam Gyarmati ur kutjából; adja isten hogy hasonló hatással legyen rám nézve, mint a Fontana di Trevi.

uralkodott. A nevezetes ékszer egyszerű arany korong tizenkét drágakövel ékítve.

* Mintegy ötezer asszírjai tábla érkezett újabban a British Muzeumba. Hornmrd Rassam ásatta ezeket nagyrészt Sippara romjai közül. Leginkább gabnakereskedésre vonatkozó okmányok vannak rajtok a 7-ik századból Kr. e. — Sippara, az ó-testamentomban Sepharvaim s jelenleg Abuhabba, az ó-korban híres volt ama néphit folytán, hogy Noe az özönvíz előtt itt rejtette el az ősidők emlékeit. A bibliában ugy van említve, hogy Senaherib írja Ezekiasznak, hogy e város királya sem képes ellenállani az asszíroknak. Lehet azonban, hogy ez a bibliában említett város más hely volt, egész biztos adatok nincsenek felőle.

* Vilmos császár ruhátára igen nagy terjedelmű. Minden ezrednek egyenruhája megvan, azonkívül a többi német királyságok és Baden nagyhercegység katonai egyenruhája is, sőt az orosz, osztrák-magyar s más hatalmasságok ezredeinek egyenruháiból is egy pár. Vadászöltönyeit általában régiek, mert a császár azt tartja, hogy minél régibb valamely ruha, annál kényelmesebb. Köpenyét már huszonöt év óta hordja tavasszal és ősszel s még a Nobiling merénylete alkalmával kilyukasított helyek is megvannak. Házi felöltője pedig egyáltalán nincs, mert a császár a kellő egyenruha nélkül sohasem látható.

* Fehér kereszt jelvényű egyelet is akarnak létesíteni Csehországban, mely egylet a vörös kereszt név alatt jól ismert egyelet működését kiegészítendő azáltal, hogy a nevezetesebb fürdőhelyeken katonák számára külön épületeket állíttatna, hol a beteg és sebesült katonákat ápolják. Marienbadban egy ott

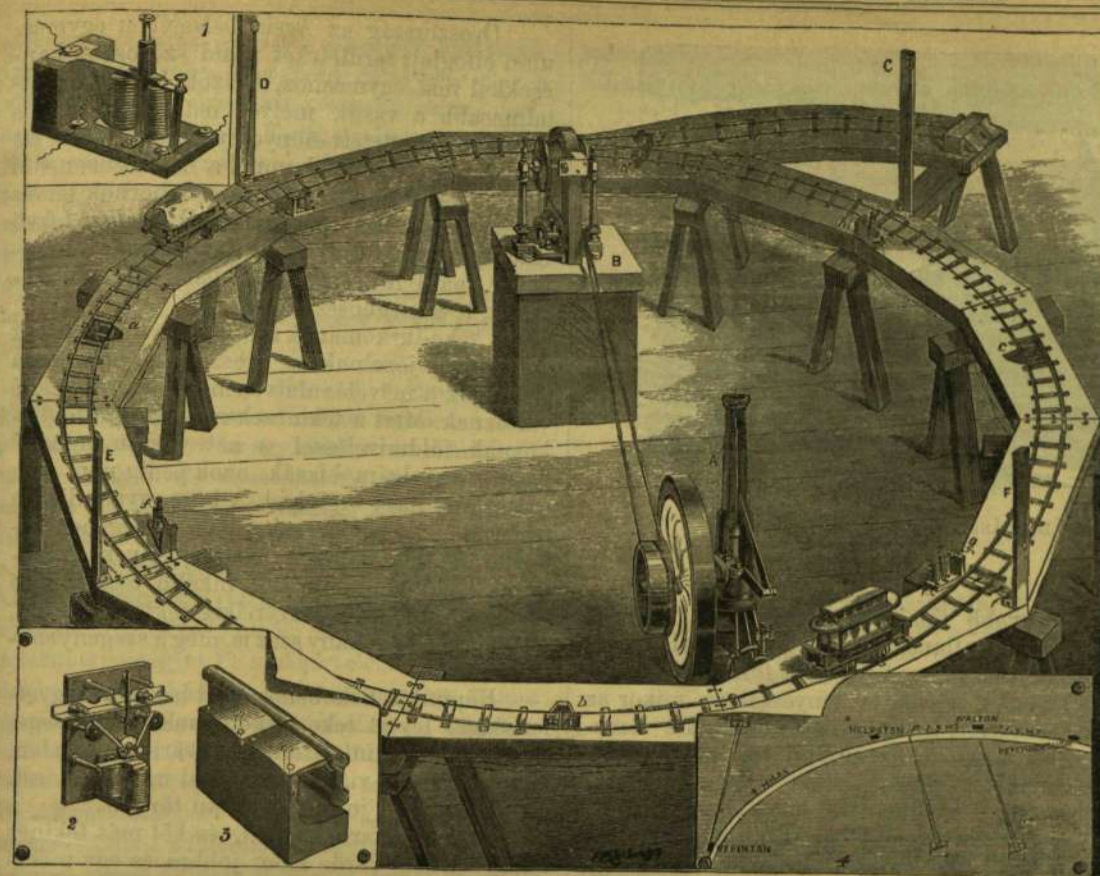
tyukot a többi baromfival együtt éjjelre elzárták, a két barát igen nehezen vált meg egymástól. A házi asszonynak azonban feltűnt, hogy a tyuknak tojásait sohasem találja, utána lesett s észrevette, hogy a tyúk a tojásokat mind a kutyafőbe rakja s négy lábú barátja azokat jóízűen felfalatozza. E tapasztalat az első, hogy a kutyák a tojást is szeretik.

* Új óriási barlangot fedeztek föl az Egyesült államokban ott, hol Tennessee, Georgia és Alabama államok határai faszérmének. Már eddig több angol mérőföldnyi területet vizsgáltak meg benne, de végét nem érték el. Régi emberi lakások nyomát találták benne, s ezenkívül érdekes állatokat, tizgyikot, rákot, tüskőt s másokat, melyek mind vakok voltak, s különböző fajok azoktól, melyek a kentuckyi s indiai barlangokban találtak.

* Varangyos békákat szállítanak az angol kertészek monarchiáknakból a kerti rovarok kipusztítására. Százát 30—40 forintjával fizetik meg s rendszeren mohhal bélelt faszérmékben szállítják őket.

* Kasmirban a szőlőtenyésztést csak hat éve kezdték meg, de most igen gyorsan terjed s általában kitűnő borok vannak.

* Luther-reliquiákból Berlin városa közelebb egy nagy képgyűjteményt vásárolt meg, mely közel 5000 darabból áll. A nagy reformátor arczképe életének minden korszakából, családtagjainak, főkövetőinek s elleneinek arczképei vannak itt, csaknem teljes történeti arczképeknak a német reformáció történetéből; némely rajz és kép nagyon is ritka.



A gőzgépe mint hajtóerő. — B villamosság-gerjesztő gép. C D E F villamos indikátorok. — a b c d érintkezést közvetítő, mindegyik szelvény végén. — e f g h elektromágnesek, mindegyik szelvény számára. — 1. Ugyanezen elektromágnes nagybójtva. — 2. Érintkezést közvetítő. — 3. Ugyanez a sínekre alkalmazva. — 4. Mappa, mely megmutatja, hol halad a vonat.

ATYTON ÉS PERRY ELEKTROMOS VASUTJA.

UJ TALÁLmányOK.

A fényképező puská.

Igen sok kísérletet tettek már eddig is a fényképezés tökéletesítésére, hogy a pillanatra feltűnő tárgyakat is képes legyen megörökíteni. A gyakorlati életben ritkán van szükség erre, bár a betegesek és gyermekek lefényképezése folytonos mozgásuk miatt eddig igen nehéz volt s ily rögtönfényképező gép a bajon segíthetne; de nagyobb szükségük van erre a tudomány emberének, kiknél egyes pillanati jelenségek megörökítése, különösen a csillagászat és élettan terén, sokszor igen nagy fontosságu. Lapunk mult évi 42. számában már bemutattunk egy ily amerikai találmányt épen abban a pillanatban, midőn a gép egy áldozatul kiszemelt számár fejének dinamittal szétrobbantását örökíti meg; most egy újabb, a korábbi kísérleteknél tökéletesebb készüléket mutatunk be, abban a működésében, a mint a madarak repülését ábrázolja.

A készülék feltalálója Marey, nevezetes tudós, az élettan kiváló buvára. Saját kísérletei vezették arra, hogy a fényképezés gyorsítására lehető javításokat tegyen. Az élettan buvárának ugyanis nagy szüksége van arra, hogy az állatok mozgásait s az egyes szervek működését figyelemmel kísérje s azok jelenségeit később másokkal összehasonlítsa, hogy tehát e szervek életműködése pontosan leírva legyen előtte. Az eddigi fényképek által, melyeknek a fölvetelre bizonyos időtartam, habár csak egy pár másodperc is, mulhatatlannal szükséges, lehetetlen volt az oly gyors működésnek, minő például a madár repülése, egyes részleteit pontosan megörökíteni s általában lehetetlen volt a szabad élő természet működését hiven visszatűkrözteni. Hiszen ismeretes dolog, hogy még az emberek is többé-kevésbbé mesterkélten elevenségüknek tűnnek föl a leggyorsabban készített fényképekben is. Oly gyorsan működő készüléket kellett tehát föltalálni, mely a vadász golyójához hasonló gyorsasággal hatna. Marey, kinek e találmány sikerült, csakugyan e hasonlóság folytán azt fényképező puskának (fusil photographique) nevezte el, mintegy jelezni akarván azzal, hogy e készülék által a természetnek egy-egy titkát rabolja el a fényképező, épen úgy mint a vadász egy-egy állatot.

De az ő készülékének működése tényleg még gyorsabb, mint a puskagolyó hatása. A vadász golyójának, míg ezélt ért, legalább egy másodpercre van szüksége, Marey készüléke ugyanannyi idő alatt egy tucat fölvetelt képes

eszközölni a repülő madár különféle helyzetéről, s mivel az ő «töltényszekrényé»-ben 25 fényképlemez van, melyek körben forogva, egymásután tűnnek elő maguktól, a mint a készüléket az illető tárgyra irányozzuk. Ily módon e fényképező puská a madár repülését több egymásután következő mozzanatban örökíti meg s természetes, hogy épen így képes más hasonló tünemények egyes fizisait is élénk tüntetni.

Hogy egy pillanat alatt 12 fénykép származhassék, világos, hogy a csőnek a lefényképezendő tárgyra szegzése csak pillanati lehet; e fényképező puskánál ez a másodperc 1/700-ad részénél is kisebb. Az ezüstözött bromgelatin lemezen a tárgy nyoma tehát ugyanannyi idő alatt már megmarad s egy kis óraszerkezet segítségével a gépezet mozgásába hozatván, egy ily rövid idő alatt már egy más lemez elé jut. A részegezés e pillanati ideje gyakorlatilag még kisebb is, a mint hogy Marey a lemez kitérése és befedése körül kifejtett gyorsaság kiszámításánál egy fél másodperc alatt is képes volt ezt megtenni s egy képnél czélba vétele gyakorolt kezben a másodperc 1/1400-ét sem veszi igénybe. Gyakorlati nehézség tehát e gyors kezeléssel nincs, maga a készülék mozgása igen jelentéktelen s az a képnyszerre káros behatással iszolva. A töltényszekrény mozgása különben nemmozgás segítségével is eszközölhető s Marey készülékében úgy az ily, mint más mechanikai föltételeknek elég van téve.

Hasonló kísérleteket újabban, mint fentebb is említettük, mások is tettek. Janssen, szintén tekintélyes francia tudós, 1874-ben a Venus átmenetének megvizsgálására egy általa «revolver fényképek» nevezett készüléket alkotott, mely az egymás után következő jelenségeket örökítette volna meg, de az egyes fölvetelék közt nagy közők voltak s így gyakorlatilag nem volt sok eredménye. Muylbridge szintén készített pillanat alatt fényképező készüléket, mely az állatok s emberek mozgásának megörökítésére igen alkalmas, de a madarak repülésének följegyzésére teljesen képtelen. Marey gépe most e nagy haladást is lehetővé teszi s bizonyos, hogy e találmány az első lépés arra, hogy a madarak repülésének módját alaposan megismerjük s ki tudja, így talán nem is fog befejezteni e század a nélkül, hogy az Ikarus kora óta oly sok régében és költői ábrándban előforduló repülés megvalósulásához közelebb ne jutnánk.

Elektromos vasut.

Az elektromosságának felhasználását mozgató erő gyanánt újabb időben többféle kísérlettek meg, s többféle czélokra. Az első

nagyobb szabású eredményt e téren Chretien és Félix francia mérnökök érték el, 1878-ban, megalkotván a villamos gőzekét, mely azóta a praktikus életben is talált alkalmazást. Utánok Siemens tett több rendbeli kísérletet arra nézve, hogy az elektromosságot mint hajtó erőt vasuti kocsiakra a tovaszállítására használja föl. A berlini kiállításon 1879-ben bemutatott már egy ily vasutat, melynél a villamosság egy 450 öl hosszú pályán szállította az utasokat, azután pedig a Berlin mellett levő katonai akademiáig csinált egy több mint másfél ezer öles vasutat.

Az ő szerkezete szerinti vasutnál azonban igen sok villamos erő megy veszendőbe. A vágány, miután vasból áll, egész hosszában benne van a villamos áramban, úgy hogy igen sok villamosság vezetetik el a földre, melytől a vágány nincsen egészen jól elszigetelve. Most két angol természettudós, Ayrton és Perry, oly vasutat szerkesztettek, mely a Siemensénél sokkal hosszabb lehet, a nélkül, hogy mégis túl sok villamos erő menne veszendőbe, s a mely egyszersmind azt is kizárja, hogy vonatösszeütközések forduljanak elő. Ok ugyanis az egész vonalat több egymástól egészen elzártató szelvényre osztják föl. Mindig csak az a szelvény van benne az elektromos áramban, melyen a vonat azon időben halad, a többi pedig az áramtól el van zárva. A mellett a vágányok jól el lévén szigetelve a földtől, a villamos erő elvezetése aránylag igen csekély.

A vonat haladás közben maga szabályozza a saját haladását s az elektromos áramlatot. Súlyánál fogva lenyomja a vágányt azon a szelvényen, a hol épen van. Minden szelvény végén egy készülék van, melyet a feltaláló «érintkezést közvetítőnek» nevez. A vonat sulya erre hat, lenyomja azt, mire a villamosságnak szabad utja van a vágányhoz, s előre haladhat. Ezen közvetítő azonban elzárja egyszersmind az előtte és utána levő két szelvény vágányait a villamosság elől. Azokon tehát nem jöhet ebben az időben vonat.

Az egész mechanizmusnak a megértésére tekintsük meg a mellékelt ábrát, melyet Ayrton tanár a londoni királyi társaság egy közelebbi mult ülésén bemutatott. A pálya, hogy kevesebb helyet foglaljon el, köralakulag van idomítva, s négy külön szelvényre van osztva. a, b, c, d jelölik az egyes szelvények végeit, a hol magok a közvetítők is el vannak helyezve. Egy vonat pl. a b és c között levő szelvényen halad, még pedig c-től b felé. Sulya lenyomja a b-nél levő közvetítőt, a vágány érintkezésbe jön a B-nél levő villamos géppel, melyet az A-nál levő gőzgep tart mozgásban. A villamosság ez által mozgásba hozza a vonatot, s előre felé viszi. Ugyanakkor azonban a c és d közötti szelvény el van zárva a villamosságtól, úgy hogy azon, valamint az a és b között semminemű más vonat nem hatolhat. Ha most az eredeti vonat elérkezik b-ig s a másik szelvényre lép át, a villamos áram abban kering, ott halad a vonat, ellenben a b c között semmi más vonat nem haladhat. Ha egy oda jött volna is, meg fog állni, egészen addig, míg az első vonat nem ért a-ig, a mikor ezt is magától megindul.

A 2-ik ábra egy közvetítőt ábrázol, ellenben a 3-ik ábra ezt abban az állapotban tünteti élénk, midőn a sínekre van alkalmazva.

A C D E és F-nél vannak alkalmazva az elektrikus indikátorok, e f g és h-nál pedig az elektrikus mágnes vasak, melyek a villamosságnak szabályozására, keltésére és erősítésére szolgálnak. Ez utóbbiak, tudniillik az elektrikus mágnesek egyike nagyobb alakban az 1-ső ábra alatt látható.

Daczára annak, hogy ezen vasut a vonatösszeütközést egészen kizárja, gondoskodva van arról is, hogy a fő-állomáson mindig lehessen tudni, hogy valamely vonat hol halad. E czélból a sínek mellett egy drót fut végig, egészen a fő-állomásig. A vonat kereké érintkezésbe jön e dróttal, s általa a villamos készülékkel, mely a fő-állomáson van elhelyezve. Ezen készülék mutatója egy mappán mozog, ép úgy mint maga a vonat, s mindig a mappa azon pontjára mutat, melynek megfelelő helyén valósággal a vonat mozog. A 4-ik ábra jobban megvilágosítja ennek mikéntjét.

Nagyobb szabású vasuti összeköttetést ezen rendszer szerint eddig még nem létesítettek, hanem nincsen benne semmi kétség, hogy meg fog felelni a hozzá kötött reményeknek.



A VÁNDOR LÁP HAZASZÁLLÍTÁSA.

A VÁNDOR LÁPOK.

Az a jó állott anyaföld! Mikor elhagyott már minden, ő hú marad, mikor be nem fogad már senki, ő befogad, mikor megrendült alattunk minden, ő ingatlanul, rendületlenül áll lábaink alatt, a melyre bizton építhetjük reményeinknek várát. A szilárd, megingathatlan talaj, az nem lesz hozzánk hűtelen soha; a lég-hajós, ki felhő útjából alá száll, s a tenger hajója, ki horgonyt vet a parton, egyforma bizalommal veti hitét belé, egyforma örömmel üdvözli a távoli hegyet, az erdőt és mezőt, s a virágzó rétet, mely lábai előtt elterül.

És mi! Ez a virágzó rét néha ingovány, a talaj süpped lábai alatt, az anyaföld meging, sőt olykor fölkeredik vele, s utra kél.

Az a mi szépségeiben gazdag s csak az avatatlan szem előtt egyforma alföldünk százszoros példát nyújt erre nekünk. Menjete csak oda az Öreg vagy a Kolontó vidékeire! Buja természetet találtak egyes helyein, hol a vizi flórának számos faja gyönyörkedeti a szemet, a vizi lilium széles nagy leveleit elteríti a partok körül, befedvén vele magát a víz felületét, belül rajta gazdag moha, azután meg a vizi növényzet számos faja. S ha ráléptek a puha rétre, elkezd lábaitok alatt süppedni a talaj; a mit szilárd anyaföldnek gondoltatok, abba belé merültek, a víz fakad föl lábatok nyomán. Csak a révsz, a ki gyermekkorra óta él itten, ismeri a járó helyeket. Csak ő tudja az ösvényt, hol egyik zombékről a másikra lépve, el lehet menni, a mely ösvényen a farkas és a róka is a nádas belsejéig, a biztos szigetét fölkeresi.

Vagy menjetek el a Sárrét vidékeire. Ott, a hol a megszabályozott Berettyó elhagyta régi medrét, s a nádasból lett termő föld. Nézzétek meg ezt a termő földet, melyen néhány év alatt aczélos buza terem. Látni fogjátok, hogy az nem agyag, nem homok, nem tályog, sem semmi ismeretes ilyen anyag, hanem egészen más valami. A kotu az, mint e vidéken nevezik. S tekintetes Békés vármegye, a mely országutat csináltatott ebből a kotuból és az országut egy szép napon *légett*, meg fogja mondani, hogy ez bizony másforma talaj mint a tüzálló agyag.

Az ecsedi láp vidéken is meggyőződhetek arról, s meggyőződhetek volna kivált ennek előtte. Ott a rét nemcsak süpped, nemcsak feneketlen, hanem utnak is kél. Egy-egy nagy vihar elszikit belőle egy darabot, s vízi a szomszédos vidék felé. Ragadja magával a sík vízen, s mikor kijön a gazda, hogy betakarítsa róla a szénáját, látja, hogy rétyének hült helye,

— a tó vizén rendet, kaszásokat
Elviszen és velök gyorsan tovább halad
— — — — —
— És miként a parttól elszabadult ladik.
— Szentől határról-határra hanyatlik.

Mind ezek a tümenyek korhadó vizi növények által állanak elő. A sás és nádgyökér, a csáté és buzogány-káka, a vizi flóra számos faja őszszel leszárad, lehull mint minden más tenyészet. Behull a vízbe, s megmarad annak felületén. A szél összehajítja egy rakásra. A tél jege s a bekövetkezett tavasz elkorhasztja egészen, de azért a víz tetején marad. Ott találja a másik ősz, s megint behint a vizi növények új leveleivel, a nád- és sásgyökér újból csatlakozik hozzá. És így megy ez évről-évre. A korhadó részek ott lebegnek a vizek színén, a szél homokot hoz rajtuk a közel vidékekből, s támad a homokból és korhadó növényrészekből a leg-

termékenyebb talaj-nem, a humus. Növény-magvak is hullanak rá. Elegendő tápláló erőt találnak a talajban, hogy őket fölnevelje, beborítja az egész telepet a tenyészet, a mikor az még mindig ott lebeg a vizek színén. De leme- rül vékony rétege az emberi test sulya alatt, elszakadzik olykor a vihar ütéseire, s tovább uszik, és megszártva porrá éghet.

A mocsár-tengerek korall-szigetei ezek a vándor lápok. Ezek a korall szigetek is csak ugy lebegnek a víz színe fölött; kihalt állatok maradványai, melyeknek felületét elborítja a növényzet.

Az alföld mocsáraihoz hasonló ilyen ingoványokat találunk Németországban is, különösen a Keleti tenger partjain. Ott a Weser homokos vidékén, hol a hannoveri határ és Steinhude között a steinhudi tó terül el, az ily vándor lápok sem ismeretlenek. Régi idő óta megemlékeznek róluk a történelem. Már Germanicus katonái is megismerkedtek veszélyeivel. Az idistavizusi esata után ide vonultak a germánok csapatai, s midőn a Rajna felől előnyomuló rómaiak ide is elütköztek volna őket, csak akkor vették észre a nagy veszedelmet, melylyel e vidék ismeretlen létökre őket fenyegeti, midőn már ott voltak a baj közepében. Sok római jeles letele halálát az ingoványban, a többiek siettek hazavonulni, hogy soha többé föl ne keressék ezen tájakat.

Itt e vidéken is olyan a vándor láp, mint a mi alföldünkön. Itt is korhadó növényi anyag képezi a talajt, melyen a tenyészet kifejlődik, ez is csak lazán összefüggő vékony réteg, mely meg-megszakít olykor a vihar. Itt még gyakoribban mint mi nálunk. Itt közvetlen közelben fekszik a tenger, s erősebb és gyakoribb a vihar. És mikor egy szép reggel a steinhudi vagy hannoveri lakos kimegy megnézni a széna-teleket, melyeket előtte való nap kaszált, látnia kell, hogy azok az egész réttel együtt az ellenkező oldalra ezveket át. Hanem utána megy a rétyének. Beül a csolnakba, s áthajóz a sík vízen. Visz magával egy vas boronafogast. Kiveti a rétre, hogy abba belékapaszkodjannak fogai. Azután kötelelet ereszt a vízen maga után, átevez vissza, s a rétet oda vonsozza megint, a hol volt eddig. A helyben maradt talajon is megerősít egy boronát, a kötelelet ahhoz köti, hogy másnap utra ne keljen megint a birtoka.

S van itt, mint minálunk is, nemcsak uszó láp, hanem nyugvó tufa. Ott, a hol a víz kevésbé mély, a növények gyökerei a feneket érik, s a gazdag hajtás évről-évre leszáradva ott korhad el. Az új növény a régi korhadóval egy tömeget képez, mely egész a fenékiq ér, s évről-évre szaporodik. A korhadási processzus tovább folyik, ha homok és föld keveredik is a tömeghez, mely azt végül egészen körül vonja. A kezdő momentumát képezi egy hosszas processzusnak, melynek utolsó fejleménye a közszenet szüli. A jövő századok tüzelő anyaga készült általa kicsi mértékben, mint a hogy a mi közszenek készülték a régen mult évezredek alatt.

TEKE-TURKOMÁNOK SZ.-PÉTERVÁROTT.

A tekinczek földjének elfoglalásával Oroszország ismét egy óriási lépéssel jutott közelebb Kelet-India határához, melyet most már csak az egy Afghanistan választ el az ő birtokaitól. Ha a választófal is le talál omlani, vagy semlegesítést félredobva, egyikhez vagy másikhoz csatlakoznak: a világ két leghatalmasabb császársága robban egymásra.

Oroszország az Ázsia belsejében egymásután elfoglalt területeket mind szorosabb kapcsolatokkal fűzi egymáshoz, s azok között leghatalmasabb a vasut, melyet már Szko-belev is nyomom vezetett előnyomuló bada után. De sokkal jelentékenyebb ennél a Kaukázuson-tuli állandó vasut, melyet Aninkov tábornok tervezett s mely a Kaspi-tenger keleti partján fekvő Krasznawodszkától Barmig jár s onnan Aszkabadig, majd meg az afgán határon levő Szarakszig lesz meghosszabbítva.

A teke-turkománok meghódított területeinek szép jövőjét jósólnak az oroszok. A puszták, a sivatagok a művelés alatt termékeny területekké változnak. Mert a tekinczek magok nem foglalkoznak földműveléssel s azt tisztán néhány persa rabszolgára bizzák, azok pedig nem üzik azt valami nagy erélyvel. A burgonya teljesen ismeretlen előttök, s csak települő idegenek honosították meg nálók a házi növények és madarak legtöbbjét, mivel ők inkább csak kitűnő lovakra, tevékre, öszvérekre fektetik a sulyt, s tevéje, néha néhány száz is, még a szegényebbeknek is van.

Képünk a Szko-belev által iszonyu kegyetlenséggel levert teke-turkománok küldetését tünteti föl, a mint Szent-Pétervárott megjelen, hogy a császár elé vigye honfitársai meghódítását. E jelenet 1881. június havában történt.

Szekme Szardar fiával, és két más tekincz főnök: Kuda Verde khán jobbra és egy merv-beli főnök balra voltak a küldetés tagjai. A kép egy szent-pétervári főlvetel után készült az ottani illusztrátorok legjesbiké, Beer által.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Kisfaludy-társaság pártolói könyvtárából — melyet most a Franklin-társulat ad ki — egyszerre két vastok kötetet veszünk, melyek mindkettője — egészben véve — irodalmunk gyarapodásának mondható: Bánóci Józseftől Kisfaludy Károly élete és munkái első kötete és Győry Vilmos svéd költői anthológiáját.

A Bánóci „Kisfaludy-ja”, kritikus frázissal élve, „nagyszabású mű”. Az a baja, hogy kissé igen „nagyra van szabva”. Bánóci ur nagyon bőbeszédű ember; a mi értőt mond, felannyi iven el lehetne mondani. Tetszven magának a különösségekben s hajhászván az újat (a minek van jó oldala is, mert sok eddig ismeretlen, tehát új adatot is felhajtás), sokszor oly dolgokra fektet sulyt, melyek bizonyos elmaradhattak volna. Így mindjárt első cikke, a vén diófa, merő henye részlet. A szerző hangulatot akar költeni s kiválaszt egy regénybe, nem életrajzba, való részletet. Mert ki nem pihent gyermekkorában valamely fa alatt? így akárki életrajzát lehetne egy vén dió- vagy alma- vagy körtefával kezdeni; mert ez a vén diófa Kisfaludy életében absolute semmi szerepet sem játszik. Hasonló „regényes” részlet a család és anya titka: egy zavaros és tisztába nem hozott, csupa hozzávetésen alapuló — tény? nem, csak fantasmagoria. A szerző e regényes hajlamának több jele is mutatkozik a könyvben. Szó- (vagy iv?) szaporítási hajlamának feltűnő jele pedig, hogy Kisfaludy ifjúkori gyarló drámáiból: a Tatárokból, Ilkából stb. lapszáma idéz egész jeleneteket; minek az? Kisfaludy összes művei sok ezer példányban vannak elterjedve az országban; bizonyára legalább husz annyi példányban, mint a Bánóci könyve valaha lesz; nem valószínű, hogy ezt egyetlen olvasó is kezébe vegye, kinek amazok egy nemesnek, vagy könnyen hozzá nem férhetők. Minek e zsenge dolgokat lapokra terjedő idézetekkel tárgyalni? Ime kifogásaink. Előre bocsátottuk ezeket, hogy ne zavarják a mi jót a könyvről mondani akarunk. Bánóci sok, igen sok új, eddig lappangó adatot keresett fel s hoz világra, Kisfaludy ifjú- és hányatási korszakából, az ő s hozzátartozói és barátai levelezéseiből s bár a küzdő ifjú és férfi szellemi képét nem tudja azokból megteremteni és írni s emberi jellemét — pl. Lewes módjára — kiütemeztetni nem képes, jóformán minden anyagot összehord, a miből Kisfaludy egy későbbi életirója irodalmunk e nagy jelentőségű alakjának életét s jellemképét egykor megalkothatja. A könyv leg-hosszabb része kétségkívül: a harmadik fejezetben s magyar nemzeti játékszin kezdeteinek s vajdásaink, a sámpad és a szinköltészet, a vándorszín-

motivumok, melyek igazi érdeket nem költhetnek. Ellenben több igaz van a kicsi dalok közt,

Édes álom...

Édes álom, édes valóság!
Levelet hullatnak a rózsák;
Bánatomra napfény mosolyog,
Örömben sirva fakadok.

Tele van a szívem nótával,
Mint az orgonafa virággal,
S dalom ép' olyan, mint a szívem:
Csupa boldogság és szerelem.

Bárcsak így maradnánk örökre!
Bárcsak a boldogság megölne:
Igy mennék át egymást ölelve,
Az örökkévaló életbe!

Óh, ez az üdv...

Óh, ez az üdv se halhatatlan,
Meghallatunk, mint ez a dal;
Az emlék alkonyának végső
Fényében uszik minden ravatal.

De bár ez az üdv oly mulandó,
Több mégse kell nekem s nekem:
Szívünket csordultig betölti,
S végig kísér az egész életen.

Jókai műveiből, illetőleg műveinek költői gondolatából gyűjtemény fog megjelenni közelbb a Franklin-társulat kiadásában, oly alakban, mint az Eötvös-féle „Gondolatok”.

A „Magyar történelmi emlékek”-ből, melyekben a tud. akadémia a régi okiratokat, jegyzeteket, naplókat hozza nyilvánosságra, már egész könyvtárt adott ki a történelemre és közművelődésre vonatkozó irott emlékekből, most ismét terjedelmes kötet jelent meg, s három becses krónikát mutat be.

Az első egy erdélyi magyar diplomata: „Gyulafi László folyóirata”, 1565-től 1605-ig, összeállította és magyarázó bevezetéssel ellátta Szabó Károly. Függelékül számos latin levél van mellékelve Báthori Kristóftól, III. Zsigmond lengyel királytól, Báthori Zsigmondtól s más amaz időben nagy szerepet vitt egyenektől, melyek Gyulafi diplomáciai szereplésére, a lengyel udvarhoz történt sokszori küldetésére vonatkoznak, és kiegészítik saját folyóiratait. A kötet másik két krónikáját Szopori Nagy Imre rendezte sajtó alá. Az egyik „Martonyfalvy Imre deák emlékirata”, a dunántúli XVI-ik század-beli eseményekre vonatkozik. Imre deák számtartó volt Somogyvárt s az Enyingi Török-család számára írta meg az eseményeket, hadd lássák annak tagjai, mily viszonyok közt mennyi hűséggel szolgálta ő a családot. Sok érdekes adat van benne e zavaros időkből és jó tollal írva. Az utolsó rész „A Páloői Horvát-család naplója” 1622—1790-ig. Ebbe a család egymástán következő tagjai jegyzétek be a családi és egyéb eseményeket. Mig egyrészt Ung és Zeuplénmegyére vonatkoznak ezek, másrészt a Nádasdy-Wesselenyi-féle összeesküvésről, a bujdosókról, II. Rákóczi Ferenc korszakáról, stb. szólanak, de kiválólag az a főcél, hogy egy magyar nemes család életét tárja föl s mindenki tagjában az egyszeri életmódot, vagyonában gyarapodó gazdát, hazáját szerető polgárt, érdemeket szerzett megyei tisztviselőt ismerünk meg, épen oly súlyos időből, mint a XVII. század volt, mely próbára tett mindenkit. Méltó olvasni róluk, kik bizonyára nemcsak kivételek voltak, hanem általában a magyar nemes családokat képviselik hazaszeregetben és köteleltségűtanában. A kötet ára 1 frt 80 kr.

Az akadémia kiadványai. Az akadémiai üléseken tartott értekezésekből a következő füzetek jelentek meg:

A társadalmi tudományok köréből: „Magyarország és egyes törvényhatóságainak népmozgalmak 1877—79-ben”, Konek Sándortól, ára 70 kr. — A történelmi tudományok köréből: „Adatok a helyesek történetéhez”, Majláth Béla székfoglalója, ára 20 kr. — „Bethlen Gábor és a svéd diplomácia”, a stockholmi svéd állami levéltárban és az upsalai egyetemi könyvtárban levő adatok után, Szilágyi Sándortól, ára 20 kr. — A természettudományok köréből: „Baryt és cerussit leletekről Borsodmegyeben”, Schmidt Sándor muzzeumi őrségdtől, négy könyvmotu táblával, ára 40 kr. — „Krisztálytani és optikai vizsgálatok az aranyi hogyi amphibolon”, egy ábrával, ára 20 kr. — „Melyregázató észrevételek”, Thanóffer Lajos urnak ily című székfoglalójára „Adatok a harántesiku izmok szerkezetéről és idegvégződéséről”, Jendrassik Jenőtől, ára 10 kr.

„A főnök és segéde” című kis füzetke jelent meg Hubenay Józseftől, s az erkölcsi viszonyról szól, mely a kereskedő főnök és segéde közt fennáll. Rámutat a létező bajokra, s a javulást a segédek társadalmi kvalifikációjának emelkedésétől, a keres-

kedő ifjak társulatának újjászervezésétől s ilyeneknek a vidéken is létesítésétől várja. Ára 30 kr.

Balaton-Füredről pár év előtt egy utbaigazító s e nevezetes fűrdőhelyével és szép vidékével foglalkozó könyv jelent meg Jalsovics Aladártól, illusztrációkkal. Most újra forgalomban hozták s Kilián Frigyes könyvkereskedése útján 1 frt 50 kr-ért kapható. Címe: „A balatonfüredi gyógyhely és kirándulási helyei”.

„A nemzeti színház könyvtára” 141 ik füzet gyanánt a „Meistofeles” opera jelent meg, írta Boito Arrigo, fordította Radó Antal; ára 40 kr.

Folyóiratok. A „Nemzetgazdasági Szemle” havi folyóirat áprilisi füzetének tartalma: „Az államvasuti reudser kérdése az olasz parlamenti enquete előtt”, dr. Földes Gézáttól. „A katonakötelezettség és a háború-veszély biztosítása”, statisztikai tanulmány Kóváry Lászlótól. „A viszbabályozási ügyek adminisztrációja és a teherviselés kérdése”, Horánszky Nándortól. „Adalékok az első magyar vasut történetéhez”, Győry Endrétől. Végül kisebb közlemények. — A „Pädagogiai Szemle” most megjelent füzeté Fekete Károlynak, a váci siketnőmák intézete igazgatójának arczképét és életrajzát közli Vida Vilmostól, s ezenkívül tanügyi közleményeket Rill József szerkesztőtől, Lederer Abrahamtól, Göbel Jánostól és Tót Kálmántól. — A „Regényvilág”, a Révai-testvérek folyóirata legújabbán egyik jótollu és élénk elbeszélő írónktól, Faghné-Gyujtó Iza bellától kezd meg új eredeti regényét: „A multak árnyai”, cím alatt; Tolnai Lajos eredeti regénye „A nemes vész” pedig bevezető. E folyóirat előfizetési ára évnegyedre 1 frt 50 kr, félévre 3 frt, s bő és válogatott olvasmányt nyújt. Ebers Györgytől „A polgármesterné” című történelmi regényét is most közli, Szász Károly fordításában.

„Zsinati emlékkönyvre” hirdetőt előfizetést Dömény József ref. lelkész Nagy-Berényből. Most jülemre kéri a megrendelést, miután az életrajzokhoz szükséges adatok összegyűjtése több időbe került, mint előlegesen gondolta. A munka május végére, legfőbb június közepére kikerül a sajtó alól. Előfizetéseket még elfogad.

„Növendékek lapja” címmel ifjusági hetilap indult meg Kolozsvárt. Szerkeszti Vessi Emil, főmunkatárs ifj. Szász Károly. Előfizetési ára három negyedévre 2 frt 25 kr, félévre 1 frt 50 kr. A mutatványszám az ifjuság számára írt mulattató és ismeretterjesztő közleményeket tartalmaz.

Uj ércslap indult meg a fővárosban „Pipa János” cím alatt, szerkesztője is ennek van nevezve. Anti-semita lap, s előfizetési ára május-júniusra 1 frt, szeptemberig pedig 2 frt.

Petőfit a külföldön napról-napra sürűbben emlegetik és ismertetői folyóvást szaporodnak. A napokban Bécsben a „Wissenschaftlicher Klub”-ban dr. Bubenik Ferenc, az osztrák-magyar bank titkára tartott felolvasást a nagy magyar költőről. Ez az első felolvasás volt az osztrák fővárosban Petőfiről, mert Levinsky csak költeményeit szavalta el. Bubenik is több költeményt megismertetett a felolvasás után.

A nemzeti színháznak érdekes operai újdonsága van: „Meistofeles”, egy olasz opera, melynek szövegét és zenéjét Boito Arrigo írta. Rág ideje már annak, hogy a nemzeti színház az olasz zeneköltészet új termékeiből nem mutatott be semmit, minthogy azok igen keves értékűek.

Boito operájának sok viszontagsága volt eddig; egyik helyen tetszett, másik helyen megbukott. Akadtak magasztolói és császári. Bécsben nemrégiben ugyancsak lerántotta a kritika, de a közönség azért tömegesen nézi s jelenleg a legvonzóbb darabja az operaszínháznak. A mi közönségünk tehát — mely figyelemmel szokta kísérni a bécsi lapokat — többféle véleménynyel s nagy kíváncsisággal ment az első előadásra, mely e hó 25-én volt. Hozzá még Boito ép' ugy Göthe „Fausztjából” vette a szöveget, mint Gounod a „Fauszt”-hoz, ehez a kedves, népszerű operához, melynek szép zenéjét a rokomány-nak okvetlenül föl kellett idézni. Az új opera megítélésében a közönséget nem vezette a bécsi kritika, s Gounod zenéjének viszhangja sem ártott, mert Boito eredeti, sokszor bizarr, de mindenesetre érdekes zeneszerző, s eredeti sajátosságait, költői kedélyt, dallamait, erőteljes hangfestéseit, sőt, de jellemző hangörvényeit a közönség élvezte.

Gounod „Fauszt”-jában Göthe költeményéből a szerelmi történet van kiválasztva. Boito a misztikus részt választotta, melylyel Meistofeles van körülveve, s e rejtélyes szimbólumhoz adta a zene és ének, a hangok illusztrációját. Hozzá vett a szöveghez még Göthe költeményének második részéből is egy felvonásra való, melyben már nem Margaretha, hanem Helena szerepel, s Fauszt Helenában is Margarethára ismer. A darab Fauszt hallálai végződik, ki minden titkot megismerve, a földi dolgok hiábavalóságát belátva, istenhez fordul s ugy

hal meg. A daemóni, a pokoli elemek (maga Mefistofeles, a Valpurgis-éj) sötét, komor színt adnak az operának, s Boito sajátjából s ereje épen ezekben mutatkozik, valamint az ellentétes hangulatok kifejezésében. A zene mellett a színi rész is gazdag; Göthe költeményének lényege tapintatosan, hatással van alkalmazva, s a díszes kiállításra (mert ma már e nélkül nem is irnak operát) szintén sok alkalmat nyújt.

Az előadást Káldy rendezte, a zenekart Erkel Sándor igazgatta, s mindkettő nagyon díszreteresen végezte feladatát. Az operának legfelsőbb szerepe Mefistofeles, melyet Ney szép hangjának egész teljességével énekel. Margarethának halála az opera egyik legköltségesebb része. Ez a szerep Bartolucci kisasszonyé, ki érzéssel játszott és kifejezéssel énekel. Helena szerepében Beeremann Stefánia k. a., a színház fiatal tagja lépett föl. Fauszt igen alkalmas arra, hogy Perotti magas hangjait minél többször megszólaltassa. Jó szerepe. Saxlehner Emma asszony (Márta) megemléstével a dalmói igényteljesebb szerepeit felsoroltuk. Az énekar és tánczkar is jelenlényen részt vesz az előadásban.

Pályázat bohózatra. Bogóy Lajos, ki szintársulatával a nyarat a budai színpadon tölti, ötven darab császár aranyat tűz ki egy magyar tárgyú énekes bohózatra. A pályaművek június 18-ikáig küldendők be Bogóy Lajos igazgatónak a színházba emezve. A pályadíjat nyert mű az előadás utáni tiszteltudjában is részesül.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia a hó 24-iki ülésén Ballagi Mór tartott emlékbeszédet Révész Imre fölött, a magyarországi protestánsok e nagynevű és nagyérdemű kiemelkedő alakjának, Debreczen felehetetlen lelkesedésének működéséről, jelleméről, az ötvenes évek egyházügyi viszonyairól gazdag és szép tanulmányt nyújtva.

Ballagi egyházpolitikai téren évek hossza során kereszttül, mint Révész ellenesét ismert a közönség; de különben a barátság bensőbb kötelékei fűzték őket össze. Révész szegény szülők gyermeke volt, s mely tudományosságát, nagy tekintélyét saját erejéből érte el. Puritán lelkületének legjobban megfelelt a protestáns lelkész szegényes állapota. Előbb Balmazújvárosan aztán Szentesen lelkészkedett s innen ment Debreczenbe. Ballagi festette benne az egyházi szónokot, az egyháztörténelmi írókat, az eszmék és kötelezősegek emberét, a szigorú jellemű férfit. Első nyilvános fellépése az ötvenes években az abszolút kormány ellen volt, mely a többi közt a világi elemet is kizárta az egyház kormányzásából, de ezzel még a törvénytelen kormányzást is lehetlenné tette, mert az egyházban senkit nem talált, a kivel kormányozhatott volna. Révész két rőpiratot írt az egyház alkotmányáról, melyekből a hatalom emberei tanulhattak volna. Majd tevékeny részt vett a patens elleni küzdelemben, melynek tudományával szorgalmasan, tollalval tolmácsa volt. 1861-ben az országgyűlés összehívattán, Debreczen Révészt egyik képviselőjéül választá. Politikai pályafutása a mily rövid, oly dicsőséges volt. A hosszú felirati vita a ház türelmét már-már kimerítette, midőn Révész beszédével a közgyűlémet ismét lekötötte. E kitünő beszédet s Deáknak arra adott választ Ballagi hosszasan ismerteti és bírálja. Hogy minő hatása volt a beszédnek, melynek főirgát a pragmatis sanctio képezte, azt mutatja az is, hogy mindazon felszólalások közt, melyek a határozati párt részéről tettek, Révészé volt az egyetlen, melyre Deák a hazafüri rokonszenv félreismerhetlen melegségéval, de ezafölöttel választotta. Az alkotmány helyreállítása után Révész különösen közoktatási s egyházpolitikai kérdésekkel foglalkozik s ezen kérdésekben különösen az 1868-iki népiszkolai törvénnyel szemben ellenzéki álláspontot foglalt el. Ekkor indította meg prot. egyházi és iskolai folyóiratát. Majd tüzetesebben ismerteti az egyháztörténelmi irodalom mezéjében kifejtett munkásságát, s e szavakkal fejezte be emlékbeszédét: „Ily időben a Révész-féle emberek, a meggyőződéses emberek, a mily ritkák, oly tisztelgetreméltók; és én boldognak fogom magam mondani, ha sikerült Révész lelki nagyságát kellő világításba helyeznem, hogy nemes élete rajzában egy követéreméltő példa legyen maradéknak is bemutatva!”

A nagy tetszéssel fogadott emlékbeszéd után Fraknoi Vilmos főtitkár terjesztette elő a jelenteni valókát. Először is az akadémia külső tagjainak, Darwin Károlynak haladt tudta. Azután pedig Bükk László földbirtokos alapító levelét olvasta föl, melyben Tóiban levő 330 holdnyi erdőséget ajánló az akadémia pályadíjára, oly feltételt alatta, hogy e birtok eladatván, az összeg mindaddig kamatozzék, míg három évenként jutalmat lehet kitüzni történelmi monografákra. Ezek a Hunyadiak kora utáni idősékből választandók. Az alapító kilenc korszakot jelöl ki e század elejéig. A pályadíj egy-egy kérdésre mindaddig kitüzendő, míg ered-

ménye lesz. Mikor a kijelölt kilenc monografia már megírattott, az alapítványt az akadémia tetészése szerint rendelkezhetik. — A magyar kereskedelmi csarnok ana kérelmét, hogy a kereskedés magyarosítása érdekében az akadémia magyar-német és német-magyar kereskedelmi műszótára tüzze ki a kereskedelmi csarnok egyik 1000 frankos díját, az akadémia fontosnak találja, de nem pályázat után akarja létesíteni ezt, hanem szakértő és ellenőrző bizottság által. Az 1000 frank pedig kevés lévén, az első hazai takarékpénztárt fogja felkérni, hogy a Fáy-díjat (3000 frt) egy ízben e célra engedje át. — Még egy pályázatról is tett említést a titkár. A Péczely-féle 1000 frtos pályadíjra, mely most volt kitüzve először, egyetlen egy dráma érkezett „Salgó” czímen.

A Kisfaludy-társaság a hó 26-án tartotta havi ülését Gyulai Pál elnöklété alatt.

Legelőször Beöthy Zsolt olvasta föl Greguss Ágostnak „Egy vidéki barátság” című meleg hangú költeményét, melynek alapját egy vidéki barát tudakodása képezi: igaz-e, hogy beteg. Ezután dr. Heinrich Gusztáv bemutatta Kisfaludy Sándor naplóját, melyet Kisfaludy Árpád győri tanár adott a társaság rendelkezésére. A napló levelek alakjában van írva, melyek Skubics Imréhez ezmévké s 1796-ból származik, vagis abból az időből, midőn Kisfaludy Sándor katonáskodott. Három részre oszlik: Utazása Bécsből Milánó, Milánó ostroma és fogsága Provencebán. A levelekben igen sok az érdekes adat Kisfaludy Sándor élettörténetéhez. Kisfaludy Sándor nem szerette a katonaságot s alig várta az időt, melyben kiszabadult. Gyűlölé a németeket, az osztrákokat, az kik legnagyobb ellen-ségei a magyaroknak. Mindenütt kikel az osztrák generálisok butasága s gyávasága ellen, a minek Kisfaludy a sok kudarcot tulajdonítja. Ennek hatása alatt kiált fel aztán: „Csak egyszer megszabaduljak, nem szolgálk többé”. A naplóban 7 hónap története van elbeszélve, de ép azon idő, mely Kisfaludyban a „Hymfít” érlelé meg, Heinrich e levelekkel kapcsolatban fölvetette a kérdést: mennyiben alapos Tolldi Ferencnek az a hite, hogy a „Keszergő szerelem” dalait a költő voltaképen nem Szegedy Rózához írta, hanem egy klagenfurti grófnőhöz, Szegedy Rózát csak „jó parthinak” tartotta. A levelek arról tanusodnak, hogy Kisfaludy a dalokban többféle érzellemet adott kifejezés, s azokat később összegyűjtve, Szegedy Rózának ajánlotta és rávonatkozta. De e levelek egyszerűsége s szerelem igaz hangján szólnak Róziáról, s ábrándjai köztönyjülnél tünnek föl. Az érdekes levelek a társaság Évkönyvében fognak megjelenni.

Szász Károly nagy költeményét olvasott föl Halász Dezsőtől, ki most rendezti saját alá válogatott költeményeit; bemutatva ezenkívül dr. Boross Gáborról az Odüsszeja három énekeinek fordítását magyar alexandrinusokban, végre Samrecsnányi Paulól olvasott fel két költeményét; egyik fiához, másik férjéhez van intézve.

A felolvadások után folyó ügyeket terjesztett elő Beöthy Zsolt titkár. A társaság alapító tagjai lettek: Brody Zsigmond szerkesztő 200 frt, a budapesti ref. gymnasium önképző köre 100 frttal, Szegedy Sándor pedig végrendeletileg 100 frtot hagyott. — A pozsonyi „Toldy-kör” meghívta a társaságot a f. hó 30-án tartandó ünnepélyre, s Beöthy és Heinrich Gusztáv fogják az ünnepélyen képviselni.

Az orsz. régészeti és embertani társulat a hó 25-iki ülésén az első értekezés *Barna* Ferdinándról volt a finn-ugor népek fejekeltatáról, s ismerteti Hallstein finn tanár egy tanulmányát, mely az összes finn-ugor nép koponyáján tett mérésekről kimutatja, hogy azok teljesen eltérnek a germán népek koponyáitól. Deák Farkas egy XVII. századbeli (1612) diszedényt mutat be. Anyaga, melyből készült, az ismert Nautilus pompilius nevű csiga, igen szépen metszve. Készült 1612-ben Bethlen Gábor és neje Károlyi Zsuzsanna számára. Bemutatott egyuttal egy ezüst tintartatót, mely Bethlen Gábor fejedelem cimerezével s arcképével van ékesítve. — Dr. Tergina Gyula „Erdélyi érmészete” czímen rövid tájékoztatót ad azon munkásságról, a mely az erdélyi érmészet terén a legújabb idők az irodalomban felmerültek. Erdélyben a fejedelemek korában 10 pénzverő működött, u. m.: Szeben, Kolozsvár, Gyulafehérvár, Nagybánya, Beszterce, Fogaras, Segesvár, Medgyes, Brassó és Körmöczbánya. Az elfogadott arany-péNZ egységeiül az arany (ducát) szolgált; ez 3-42 grammot nyomott és használatban volt a 16-dik század elejétől 1527-től kezdve mindvégig. — Az ezüstpéNZ egysége a tallér. Aprópénzüül nem kevesebb mint 15-féle ezüst pénzmet szolgált. A rézpénzekből csak 3 nem ismeretes. Művészi szempontból vizsgálva az erdélyi érméket, azok vésnökei rossz rajzolódtak. Végül *Diner* József értekezésével a Homer előtti idők fegyvertéről, Hahn Adolf olvasta föl. A közönség érdeklé hallgatta a felolvadásokat.

Az orvosok és természetvizsgálók idei nagygyűlése Debreczenben lesz. A közülést a most épülő

nagy vendéglő termében tartják, a szakosztályi üléseket pedig a főiskolában. A beiratkozás aug. 20—22-ik napján Debreczenben történik; 22-én ismerkedés estély; 23-án megnyitó közgyűlés, melyen Révész Bálint superintendens mond beszédet; utána dr. Török József a meteoritekről tart értekezést, dr. Popper Alajos emlékbeszédet mond dr. Kain Albert fölött s végre dr. Bódogh Albert tart felolvastát. Emlékbeszédét következik, aztán Giribaner főreáliskolai tanár tart előadást a vegytani tüneményekről. Aug. 24—26-dik napjain a szakosztályok fognak ülésezni; aug. 27-én a bezáró közgyűlés.

A kárpáti múzeum javára eddig kézpénzben 1769 frt gyűlt be s ezenkívül több mint 10,000 frt értékű ajánlat, köztük a Husz-pár által ajándékozott telek. A Lőcsén székelt múzeumi bizottság ezenkívül még felhívásokat is küldött szét adományokra vagy a sorsjátékokhoz szükséges tárgyak beküldésére végezt. A hazafias és tudományos czélt ajánljuk olvasóink figyelmébe. Dénes Ferenc bizottsági pénztárnok Lőcsén bármily csekély adományt köszönettel fogad.

A san-franciskói kölcsönösen segélyező magyar társaság, mint az ottani „The Morning Call” lap márcz. 28-diki számában írja, tisztválasztó gyűlése alkalmával Fiala János ezredes választott elnöknek, Germán Dezső alelnöknek, Hajduska Ferdinánd titkárnak, Grünzwieg György pénztárnoknak, Reisz Gy. könyvtárnoknak. Az ünnepélyt a 48-diki szabadságharcra való megemlékezésül rendezték. Az egyet termi virággal és magyar nemzeti, valamint amerikai zászlókkal voltak díszítve. Mayer Károly ezterán magyar dalokat adott elő, melyeket a Rákóczi- és Hunyadi-indulóval végeztek.

MI UJSÁG?

A királyné a hó 27-én délután Bécsből Budapestre érkezett, hol nagy számu közönség üdvözölte. Ő felsége ezuttal hosszabb időt tölt a fővárosban. Hir szerint a király május első napjain szintén a magyar fővárosba jön.

A lipótvárosi bazilika és az ezer éves jubileum. A lipótvárosi bazilika előre meghatározható időben fölépülne talán, ha elfogadnák az építő bizottságban Preuszner József által tett indítványt. E szerint a nemzeti jubileumra, 1888-ra kellene elkészülnie, hogy az országos ünnep egyházi részét ott lehetne megtartani. Az építésre a kormány és város biztósításából megvan az évenkénti részlet, arra tehát kölcsönt lehetne fölvenni. Ybl építész kijelentette, hogy kellő erővel az építést 1888-ig be lehet végezni. Szükség van még a költségek megállapítására. Ha ez megtörténik, a városi közgyűlés elé terjesztik az indítványt.

A magyar festészet ügyében Trefort miniszter levelet intézett Ipolyi Arnold püspökhöz, mint a képzőművészeti társulat elnökéhez, a bécsi nemzetközi kiállítás alkalmából kifejezést adva reményének, hogy a magyar festészet emelésére kezét fogva törekessenek, s művészi talentumaink számára itthon iskolát lehet nyitni a festészet magyaros jellegének megőrzésére. Emliti egyszerűsággal, hogy a bécsi nemzetközi kiállításon két dolog tünt föl neki. Egyik, hogy a magyar osztyályban nincsenek arcképek, a miből azt sejtji, hogy fiatal festőinknek derogál arcképeket festeni, holott Rafael, Tizián is festettek azokat. A másik pedig Benzur festménye, melynek brillians színezése — ugy mond a miniszter — még inkább kívánatos teszi, hogy felállítandó festészet intézetünkben ő foglalja el azt a helyet, mely neki följánlatott. Kiállított művét a miniszter megvásárolja a múzeum részére. Még azt is megjegyzi a miniszter a bécsi kiállítás magyar festményeiről, hogy ezek is bizonyítják a magyar festészet eredetiségét és alkotó erejét. Ezt az eredetiséget megtartani: legyen most a főfeladat. Ne vitatkozzunk a képzőintézet elnevezésén — ugymond — nevezessék az festészet iskolának, vagy akadémianak, vagy mesteriskolának: ne áldozzuk föl a lényegét a formának.

A delegációk bevezették Bécsben a rendkívüli ülésezésüket, két millióval kevesebbet szavazva meg az okkupált tartományok lázadásának elnyomására, mint a mennyit a közös kormány kért, s mint a mennyit az osztrák delegáció is megszavazott. A 2 millió-

nyi összeg fölött végre is közös szavazást kellett tartani, s a két delegáció összeült „néma parlamentbe”, egyik részén is 53 delegátus, a másik részén is. Az osztrákok közül 8 szavazott a magyarok mellett a törlésre, s a magyarok közül csak gr. Széchen Antal az egész kért összeg megadására. Így azután 59 szavazattal 45 szavazat ellenében a magyar delegáció két milliónyi törlése érvényesült. Minőjárt a delegációk ülésezésének befejezésével az a meglepő hír érkezik Bécsből, hogy az, ki voltaképen e tartomány kormányzása ügyének vezetésével van megbízva, *Szlavy* közös pénzügyminiszter benyújtotta lemondását. Utódjának *Kallay* Béni külügyi osztályfőnököt emlegetik.

Hugo Viktorról, a nagy költőről, szomorú hír érkezett Párisból a hó 27-én. Szélnűdös érte, mely nem nagy mérvű ugyan, de mert Hugo már elmúlt 81 éves, könnyen vezetéstés válhatik. Az egész művelt világ aggódik százádnak e nagy szelleme miatt.

Darwin temetése a hó 26-án délután ment végbe Londonban, s a „század legnagyobb angoljának” tetemét Anglia nagy férfiai közt, a west-minszteri apátság templomában helyezték el. A temetés roppant néptömeg jelenlétében nagy ünnepléssel folyt le. A koporsót, melyen a következő felirat volt: „Charles Darwin született 1809. február 12-én, meghalt 1882. április 19-én”, teljesen elborították a virágok és koszorúk. A halottas lepel végeit Argyll és Derby hercegek, továbbá Huxley, Hooker, Lubbock, Wallace és Spottiswoode tudósok vitték. A koporsó után Darwin gyermekei és unokái mentek. A halottas menetben Anglia összes tudományos kitünősége, számos parlament tag vett részt, az udvart azonban senki sem képviselte. Bethoven gyászdinulójának hangjai mellett helyezték el a koporsót a sírban, közvetlen Herschel mellett s közel Newtonhoz. Beszédet, miként az apátságban való temetésékor szokás, nem tartottak, hanem csak a legidősebb kanonok mondott imát.

A könyvészeti kiállítás oly érdeklődést keltett, aztán újabb tárgyakkal is annyira szaporodott, hogy bezárását ismét elhalasztották, május 8-ikáig. A kiállításban tett vizsgálódások több érdekes és eddig ismeretlen történelmi adatra vezettek. Így ki-tűnt, hogy a *Roth* György gyűjteményében kiállított két nyomtatvány, mely a Tarcalon és Tordán 1562—1563-ban megtartott zsinatok határozatait tartalmazza, eddig, még az e tárggyal különösen foglalkozó egyháztörténelmi írók előtt is ismeretlen volt. Kitűnt továbbá, hogy a híres szászvárosi 1582-iki román biblia fordításának egyik kiállított csonka példánya, mely a Bathányi könyvtár tulajdona, a nemzeti múzeumban létező második csonka példánynak kiegészítését képezi. Ennélfogva bizonyos, hogy e fordítás, ily teljességben, é két egymást kiegészítő példányon áll, sehol sem található.

A dobsinai híres jégbarlang látogatásának megkönnyítésére most már minden intézkedés meg van tette, s a természet e ritka jelenséget május első napjától akárki megnézheti, mindig talál ott kaulaurza, s a mellette épült fogadóban szállásra, el-látásra.

Figyelmeztetés. Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése a hó végével lejár, fölkerjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fönnakadás álljon be.

Lapunk előfizetési ára május 1-től június végéig, azaz 2 órára: a „Vasárnapi Ujság” 1 frt 34 kr., a „Világkronika”-val együtt 1 frt 67 kr.; a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 2 frt, a „Világkronika”-val együtt 2 frt 33 kr.

—X— **A „Fonciére” pesti biztosító intézet** f. hó 20-án tartotta évi közgyűlést Pejacevich Márk gróf elnöklété alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a lefolyt éven az összes biztosítási ágakban örven-detes díjzaporodás mutatkozott s a végeredmény kielőgő volt, minthogy a veszteség- és nyereség-számla értelmében mutatkozó többlet — a tul-folyam-tartalékalap kamatoztatására járó összeg levonása után — 425,694 frt 52 kr-ra rug, mi a befizetett részvénytőke 8 $\frac{1}{2}$ %-os kamatoztatásának felel meg. A tizbiztosítási ágból a kézpénzdíjbevé-tel volt 2,315,798 frt 21 kr., e szerint ezen ág az előző évi bevételét mind a 429,827 frt 1 kr. be-vétel-többlettel eredményezett. Kiadás volt: vissz-biztosítási díjakért fizetett 858, 70 frt 19 kr, díj-

tartalék fejében 491,679 frt 46 krt., — mely az előbbi évhez képest 81,986 forint 71 krajczárral szaporodott, — és végre károk fejében 833,020 frt 67 kr. összeget. — A következő években esedékes díjak összege 2,990,245 frt 26 kr., tehát 1880. évvel szemben 4,9,321 frt 46 kr. növekedést mutat fel. Az életbiztosítási ág: benyújtott 5,275,646 frt értékűl és 2439 frt 20 krnyi járadékról szóló 2946 db biztosítási ajánlat. Ezekből 4,434,696 frt tőke és 2439 frt 20 kr. járadékosszegről szóló 2540 ajánlat kötvénykiállítás által elintézett, 613,100 frt-től szóló 338 ajánlat elutasított, a maradék füg-gőben tartatott. Halálesetek és egyéb okok folytán 1,968,985 frt tőke és 735 frt 20 kr. járadékösszeg levonattán, a mult év végén a biztosítási állomány 10,311,890 frt tőke és 2998 frt járadékosszaget tett ki s így a szaporodás 2,456,711 frt tőke és 1704 frt járadékösszegre rugott. Ezen biztosítások díjtartaléka 1,368,104 forint 51 krajczár, mely e szerint 17,544,808 forint 65 kr. összeggel szaporodott. A jég-biztosítási ág: díjbevétele volt 605,649 forint 75 krajczár, tehát bevétel-többlettel 84,409 forint 86 krajczár. A netto-karósszeg 369,087 frt 37 krt tett ki, kevesebb a mult évínél 251,269 frt 98 krtal. A szállítmány biztosítási ág 238,717 frt 24 kr. be-vételt tüntet fel; 81,174 frt 42 krtal többet mint a mult évben. Összegeve valamennyi biztosítási ág, üzleti eredményeit, a díjbevételek többlete 682,168 frt 42 kr. volt, míg a díjtartalék 261,242 frt 81 kr. összeggel szaporodott. A tulifolyam a tartalékalap a 33,547 frt 95 krnyi kamatok hozzácsatolása után 872,246 frt 91 krtal emelkedett. Az alapszabály-szerű levonások után, mint tiszta nyereség e köz-gyűlés rendelkezésére áll 251,078 frt 28 kr., mely-ből az igazgatóság 250,000 arany forintot folyó évi esedékes szelvények beváltására, — egyenlő 5 szá-zalékkal — 1078 frt 28 krtal pedig új számlára át-vinni javasol. A jelentés tudomásul vétettet, az igazgatóság indítványa, a tiszta jövedelem hova-fordítását illetőleg, elfogadattott s a felmentvény az igazgatóság és felügyelő biztóságnak meg-adottat. A szelvények kifizetése 6,25 frankkal folyó év május 1-én kezdődik. A felügyelő biztóság tagjaiul újból megválasztattak: Györgyey Adolf, dr. Mandell Károly, Prokesch Antal gr., Kunhalmi Rósa Lajos, Rosenraad Kornél, Wolf Károly. Ezzel a közgyűlés véget ért.

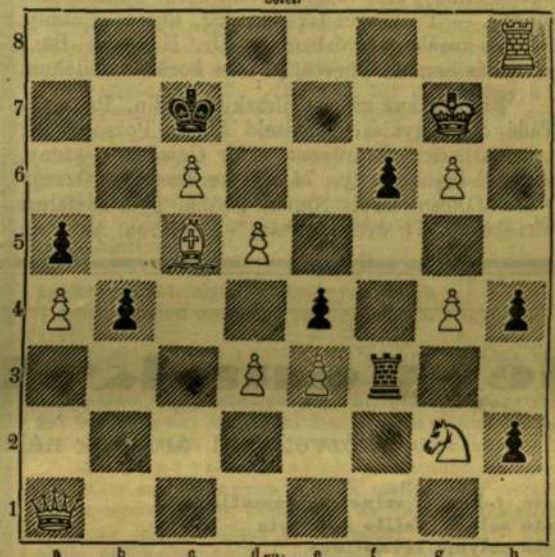
—X— **Trieszti Átalános Biztosító Társaság.** Mai számukban közöljük a Trieszti Átalános Biz-tosító Társaság 1881-re szóló zárászámadásait, melyek-ke az intézet ötven évi üzleti tevékenységét zárja le. A hozánk beiküldött évi jelentésből következőket emeljük ki: A díjbevételek a lefolyt éven a tűz-biztosításnál 519,504 frt 05 krtal szaporodtak, a szállítási biztosításnál 76,276 forint 46 krajczárral, a jégbiztosításnál 260,522 forint 69 krtal, az élet-biztosításnál 139,733 frt 07 krtal, s így az összes szaporodás volt 996,036 frt 27 kr, a mi által az 1881-ki díjbevételek az 1880-ki 10,131,109 frt 19 krtal szemben 11,127,145 frt 46 krtal emelkedtek. Az életbiztosítási üzletágban az intézet összes a le-folyt éven 2,498,608 frt 96 krtal emelkedett, 1881. decz. 31-én tehát 65,607,654 frt 36 krtal rug. A tűz-biztosítási osztály díjkövetény-tárczája 1,805,068 frt 43 krtal szaporodott s most 15,481,256 frt 03 krt tesz ki. Az üzlet nagy terjedelmével arányban, az intézet tiszta jövedelme is rendkívül kielőgő, sőt fényes volt. Az *A* mérleg, mely a tűz, jég, és szállí-tási biztosítást foglalja magában, 910,192 frt 05 krt tiszta jövedelmet mutat ki, és pedig 184,901 frt 11 krt a tűz, 314,623 frt 61 krt a jég, 93,955 frt 24 krt a szállítási biztosítás után, 246,271 frt 11 krt mint a tőkék jövedelmét, s 70,442 frt 88 krt mint különböző értesítési fölöléséget. Az életbiztosítási üzletet magában foglaló *B* mérlegben 319,841 frt 35 kr nyereség mutatkozik és pedig 124,446 frt 84 kr mint a tiszta biztosítási üzlet eredménye, 195,394 frt 51 krt mint a tőkék jövedelme, a tartalékok kamataja s különböző értékesítések gyümölese. Ehhez járul még a jelzálogosztály 132,158 frt 17 krt tiszta nyeresége, ugy, hogy összes nyereségkép 1,362,092 frt 47 krt mutatkozik. Ennek azonban csak fele osztatik fel, míg a többi a tartalékok szapo-rítására fordítatik, melyek a lefolyt éven 1,070,472 frt 82 krtal szaporodtak, minek folytán a társaság részvénytőkéjéből s kézpénztartalékából álló bizto-sítékul szelvények száma 28,014,437 frt 38 krtal emel-kelek. A tartalékok rendkívüli szaporítására for-dítottatott jégbiztosításból eredt nyeresemény fele is kerek 169,000 frttal, mely e veszedelmes biztosítási ágól képző években eredhető veszteségek fede-zésére van fenntartva. A kárfizetéseknel 1881-ben 29,049 kártottátán 7,646,628 frt 11 kr, a társaság ötven év óta összesen 150,987,942 frt 87 krt fizet-tett kárt a megelőző százakra 64,359 káreset után 25,980,418 frt 90 krtal. A biztosítási intézmény tá-rdaság most létezik s annak, mely jelentékeny té-nyező része a Trieszti Átalános Biztosító Társaság, élesen szíri bizonyított és számok. Forma tekintetében a közölő számszámadások szintén kifogás-talanok. A vagyonekésztés elválasztása, az elemi biztosítási ágakkal közt egyfelől s az életbiztosítási kért bevételésségen megtörtént s a mérleg ez által áttekinthetőség s világlósság tekintetében is

csak nyert. A társaság tőkéi a legelővigyázatosabban helyezték el s kielőgítőleg jövedelmeznek. Az elhelye-zés fő tételé: ingatlanok s jelzálogok 10,858,881 frt 39 kr., kölcsönök tulajdon életbiztosítási kötvé-nyekre 1,830,421 frt 24 kr., értékpapírok 8,237,321 frt 50 kr., kézpénzállomány az intézetnél s a bank-nál 1,850,127 frt 38 kr., stb. A kamatozó vagyon a mult évben többel mint másfél millióval szaporodott, az értékpapírok árfolyam-ingadozásának fedezésére szolgáló tartalék 61,300 frt 19 krtal emelkedett s ez idő szerint 561,346 frt 22 krtal rug. Ebben a névér-tékben törlesztett papírok, melyek decz. 31-én név-értékükön felül jegyezettek, csak névértékükön vannak fölveve, a mi újabb 75,084 frt 50 krnyi tar-taléknak felel meg. A jelentékeny tartalékok ez óvat-os és előrelátó összeggyűlést egyrészt a biztosítot-taknak szolgál a lehető legteljesebb garanciákkal, másrészt pedig a részvényest nyugtatója meg tőké-jének kevesebb kedvező évben is biztos kamatozása iránt. Az osztalék 1881-re minden, 315 frttal befize-tett részvény után 270 frank aranyban.

—x— **Az Azienda Assicuratrice** biztosító tár-sulat legközelebb újraszerveztetni fog; az intézet pá-risi pénzerőkkel kötelező szerződéseket kötött, melyek által biztosítva van alaptőkéjének tetemes föleme-lés-, miáltal az intézet egészen új alapra fektettetik s egyenrangúval lesz a legelőkelőbb biztosító intéze-tekkel. Az illető kötelező szerződések már a kor-mány elé terjesztvék s jóváhagyásuk biztosnak tekinthető. A formazérü engedély a napokban várható.

SAKKJÁTÉK.

1169-ik számu feladvány. Ehrenstein M.-tól.



Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1164. sz. feladvány megfejtése.

Noack L.-tól.

Megfejtés.

Világos. Szít.

1. Hd4-e6... f6-e5: (a)

2. Hc6-e7... t. sz.

3. Vcl-b4-h4 matt.

a.

1. ... Kc4-f5-d5

2. Vcl-h4-b4... t. sz.

3. V v h h matt.

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József Sarospatakon Gérecz Károly. Kolozsváron Csipkés Árpád. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapest-n K. J. és F. H. Karcagyon Bányai Lajos. Vaisalon Bartha Rezső. *A pesti sakk-kör.*

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: garamszegi Gáczy Péter, egy történelmi nevezetességű ősi család, egykor várakat és falvakat bíró nemzetség 81 éves tagja, a biharmegyei Kostyán faluban; Dobsa Lajos ismert írő apósa, ki bejárta Európa nagy-résztét, kétszer (1832 és 1843) volt zolyomi követ, 1848-ban honti főispán, később bujdosó, mikor anyagi romlása kezdődött, s az utolsó években igen szerény körülmények közt él a fővárosban, hol az öreg urat nagyon sokan ismerték, a nélkül, hogy sejt-tették volna mily fényes volt mult élete. — Kés-márky József, Veszprémmegyének hosszabb ideig alispánja, 1869—72-ben a veszprémi kerület képviselője, 1872 óta pedig a mult év végéig a veszprémi törvényesék elnöke, Berhidán. — Sreöc Imre, Arad-megye közigazgatási alispánja, nyug. arvaszéki el-nöke, 78 éves korában Aradon. — Nadosy Sándor vezérőrnagy, ki 1848-ban a magyar hadügyminisz-teriumban mint ezredes az államtitkári teendőket végezte, aztán egy darabig festészettel és hírlapírás-sal foglalkozott, migsem a tüzésreghoz lépett, s e közben a király tetszését is megnyerte s az osztrák tartományok ménéchez felügyelőnek nevezették ki, 71 éves korában Bécsben. — KAMPFÜLLER FERENCZ,

Pozsony városának volt polgármestere, az ottani takarékpénztár elnöke, 73 éves korában. — PECEZ JÁNOS, a n.-beeskerekinek igazgatója. — DEVI BALINT, ref. leánytanító, a népnevelésügyi vaterjanó, ki Arany Jánost mint kis fiút is tanította. Zsádfánban. — FITZ GYÖRGY százados, ki évek előtt a fővárosban egy szerb nemzetiségű főhadnagyot a magyarok győzelmeire rendretartatván, az orosz támadta meg, de Fitz kardot rántva, védelem közében a hadnagyot megölte, a mért hadi törvényszék elé állították, de föltmentették Győrben, hol nagy részvét közt temették el. — HORVÁTH JÁNOS nyugalmazott törvényszéki elnök, Símegei Kálmánnak, az «Arad és vidék» szerkesztőjének apósa, Símege. — SOMOGYI LÖNÖCZ, Vasmege levéltárnoka, 69 éves korában Szombathelyen. — DUCHON KÁROLY, a «Tisza» biztosító társaság osztályfőnöke, 49 éves korában Debreczenben; ugyanott KÁRDOS KÁLMAN derék polgár, 40 éves korában. — ARDÉNYI LÁSZLÓ, nyug. plébános, 71 éves korában, Bödőn. — HOLLÓSY JÁNOS néptanító, 35 éves korában, Csákyánban. — KORSINÉ JOZSEF budapesti háztulajdonos, 51 éves korában. — PINTHE FERENCZ városi aljegyző, 53 éves korában, Szolnokon. — FIKKER FERENCZ járásbíró, 54 éves korában, Veszpréken. — SZENESZT JÓZSEF megyei számvizsgáló jegyző, 79 éves korában. — SZUNYOGH JÓZSEF, egy ősrégi család derék tagja, 69 éves korában, Debreczenben. — PALÓCZY ÁBRAHÁM járásbíró 59 éves korában, Tornallyán. — GEDEON IMRE földbírtokos, Budapestben, 55 éves korában. — SZALMÁSY GYULA ügyvéd és földbírtokos, 62 éves korában, Szabadkán. — DOBAY ANTAL, 79 éves korában, Gócsón. — PRUSKA ALADÁS tapolczai tanító, 36 éves korában. — IFJABB NAGY MIHÁLY, Mezőtúr város polgára, 49 éves korában. — PHILIPPI JÓZSEF fővárosi kereskedő, 33 éves korában. — DR. NEDELKO DOMÉ orvos és egyetemi tanár, 69 éves korában, Budapestben. — DÖRNER JÁNOS az erdélyi első vasút társulat aradi állomásának főnöke. — TURKOVICS ISTVÁN nyug. huszárkapitány, 94 éves korában, Győrben. — DR. HARMATH BELA városi és honvéd főorvos, 31 éves korában, Zilahon.

szül. Heizler Karolina, hercegi uradalmi kormányzó, 91 éves korában, Rozsnyón. — DR. TÖRÖK JÁNOSNÉ szül. Ováth Ida, 41 éves korában, Tornallyán. — FÖLDVÁRY JULIUS báró, b. Földvár 16 éves leánya Budapestben. — ÖZV. KISS SÁNDORNÉ, szül. Bodolai Mária, néhai gimnáziumi tanár özvegye, 33 éves korában, Mezőtúron. — MESZLÉNY LÁSZLÓNÉ, szül. Domján Antonia, 39 éves korában, Aradon; ugyanott VERZAR MÁRTONNÉ, szül. Novák Mária, 80 éves korában; továbbá PROHLER IRMA 17 éves korában. — BÁRÁNY FÁNY az állami polgári leányiskola igazgatója, Újvidéken. — BENEDEK AGOSTA, az «Atheum» társaság nyomdavezetőjének neje, 27 éves korában, Budapestben. — TORDAYNÉ, fiatal színésznő Tordán. — RÓNAY ANNA, Rónay János miniszteri főszámtanácsos leánya, 28 éves korában, Budapestben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Baja. G. R. Tehetség látszik bennök s azért szivesen foglalkozunk velök, bár még csak az iskolai kísérletek színvonalán állanak. Az eredetiek közt a gnómák 1. 3. 4. 5. a legjobb; a «kedélyi óda» (mi az?) legkevésbé sikerült. A két lírai dalban is van némi hangulat. A fordítások közül a Southey-é elég gondos, de a fordító még nem bír a nyelvel; e részben gyakorlat segíthet csak. Mindenesetre buzgúságot érdemlő kezdte.

Kondor Erzsébet. Nem értjük mit keres benne a «bereki molnár ifjú felesége»; szerette-e a Juhász Erzsé? S ez mért ölte meg magát. Az egész «eset» nagyon zavaros. A másik nem kevésbé. S formailag is gyarló; hét sorban két rím; a két első sor nincsen befoglalva a strófa rímibe.

Ne a sötét. Az eredeti is keveset ér, fordításban még kevesebbet. A Schiller Selmsuchtiját legyen szives még egyszer bekielteni.

Régi dal, régi dal. Igazán csinos. A tartalmaság ugyan nem felel meg a külső csinnak, de mindenestre figyelemre méltó. Közlésével — még jobbra várnunk.

Z-m. Rettenetes hosszú. Csinos részletek vannak benne (bár vannak elnyújtott, unalmas részek is), de az egész mint alkotás határozottan gyöngös. Ismeri-e Zsár szép románczát e tárgyról s ugyanez cím alatt? — A «Piros rózsá» mesterkelt s a mellett tartalmatlan is. Azért itélünk ily keményen, mert mindamellett is látnék tehetséget mindkettőben; olykor nagyon csinosan is versel; a főlíra alkotásai lazaságában van.

A művész sirja. Emlékszünk reá. De ugy emlékszünk nemcsak a történetet volt benne «prozái» — hanem

a kidolgozás is. S ez lehetett oka, hogy mellőztük, bár — tisztelhetől — nem szűntünk róla.

Kritikán alul. Mit ér dalom? Hogy javul a világ? Mikor rózsám. — Szegény legőny baja. — Néprómánczok I. II.

Tartalom.

Szöveg: Darwin. — Ellenségeimhez. Költemény. *Szisz Belától.* — Memento. Költemény. *Csenyeri Jánosól.* — Meglőle. Falusi tragédia. *Rethi Lajosól.* — Czettinye, Montenegro fővárosa. — Szukhanov kivégzése. — Egy nap Bánfű-Hunyadon. *Gerardo Attólól.* — Egyezve. — *Új táblmányok:* A fényképező puská. Elektromos vasút. — A vándor lápok. — Teke-turkomanok Szent-Pétervártól. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálosok. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Darwin. — A keletkezé tufa. «A vándor lápok» című czikkhez. — Teke-turkomanok hódoló költözése Szent-Pétervártól. — Czettinye, Montenegro fővárosa: 1. A fejedelem palotája. 2. A régi kolostor, a régi pládkák rendezése. — Szukhanov, a nihilista terenzésisták kivégzése Krasnodárban. — Marey gyors fényképező a madarak repüléséről. (8 kép.) — Arrton és Perry elektromos vasútja. — A vándor lap hazaszállítása.

HETI NAP TÁR. Máj. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
30 V A S. Sz. J. olt.	A S. Jubilate	18 C S. Ján. szer.	11 Bójt
1 II Pölöp és Jak. ap.	Pölöp és Jakob	19 Pál és János	12 Felsőb. j.
2 K. Atanáz pk.	Zsimond	20 Trich. Tiv.	13
3 S. Sz. ker. meg.	Sz. ker. meg.	12 Vízkereszt	14 Kis h.
4 C. Florián vt.	Monika	23 Szeiz. Tivad.	15
5 P. Gócsárd, Pins	Gócsárd	23 György vt.	16 Nehem.
6 S. Olajba föz. Ján. János	Ján dr.	24 Szabasz vt.	17 S. 4 per.

Hold változás. ☉ Utolsó negyed 10-án 1 óra 51 percz. d. n.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

(Glicoa líkór.) Ezen oly ritka gyorsasággal kedvelté vált gyógyítást ideggyógyászat kiemelkedő hatása. — Bővebben mai hirdetésünk. Főszékhelyi raktár C. Weber's Apotheke, Bécs, VII. St. Ulrichsplatz 4.

Nehézkört (epilepsia) gyógyít levél utoljára. — Ezen oly ritka gyorsasággal kedvelté vált gyógyítást ideggyógyászat kiemelkedő hatása. — Bővebben mai hirdetésünk. Főszékhelyi raktár C. Weber's Apotheke, Bécs, VII. St. Ulrichsplatz 4.

HÁZAI TERMÉNY!
CSÉPLÉSI IDÉNYRE
ajánlunk kitünő minőségű
TÖMÖR (DARABOS) SZENET
három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére.
minden hazai vasút-állomásra szállítva, igen jutányos, mérsékelt árak mellett.
GYÁRSZENET, gyári czélokra,
Északmagyarországi egyesített közszékhely- és iparvállalat-részvény-társulat
Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.
(Utánnyomat nem díjaztatik.)

TREMOLÓ
hangverseny-harmonika (harangjátékkal).
Nyomatott iskolával és 3 dallammal, melyek szerint «azonal», zenei képzettséggel nem bíró egyén is a legszebb dalokat és zeneidarbokat adhatja elő. Új! és fölötté meglegő hatással. Drbkint frt 2-25. — Kettős harangjátékkal és 6 dallammal 3 forint. 502
Szállított póstaútvánvétellel. Egyedüli szállítók
KLINGL és BAUMANN, BÉCSBEN,
I. Tegethoffstrasse 3.

ARCZBŐR.
A szépség egyik fő feltétele a szép arcz-bőr. Még a k-vésőbbé szép alkotású arc is elhajolhat, ha annak bőre kifogástalan. A legszebb arcz-bőr pedig csak akkor lesz kellemes mélynyolva, ha a bőr és annak részei nem különböznek a tisztaságot, fényt és fiatal üdőséget. Számtalan hölgy elvesztette minden igyénjét a szépségre, ha arcz-bőrét kifogásolták. Hogy tehát az szép és fiatal maradjon a későbbi évekig, használjunk a számos tekintélyes és híres Dr. Engler által készített Arcz-bőr-krém. Ez a krém a bőrre kenve, az arcz-bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja. A krém a bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja. A krém a bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja.
egyéb okoknál fogva tönkre tet az arcz-bőr, sőt a himlő által szétrombolott bőrszerkezetet is teljesen helyreállítja. A fonyadt bőrt újra előlélyíti és simává teszi, s annak kedves színezetet kölcsönöz. A legkisebb korosabb utak és hölgyek által egy-egyben vesztődő. Hogy Dr. Engler által készített Arcz-bőr-krém a bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja. A krém a bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja. A krém a bőrön a legfinomabb és legpuhább ruhát adja.
Szállított póstaútvánvétellel. Egyedüli szállítók
KLINGL és BAUMANN, BÉCSBEN,
I. Tegethoffstrasse 3.

Nyujsunk kezét a szerencsének!

400,000 márka
főnyereményt nyújt kedvező esetben a hamburgi nagy pénzsorsjáték, mely az államtól engedélyezve és biztosítva van.
Az új terv előnyös berendezése olyszór, hogy kevés hónap alatt 7 osztályban 47,000 nyereséget jó biztos eldöntés alá, melyek között főnyereménynek vannak esetleg 400,000 márkáig, különleg azonban

1 nyeresemény M. 250,000	3 nyeresemény M. 6000
1 nyeresemény M. 150,000	54 nyeresemény M. 5000
1 nyeresemény M. 100,000	5 nyeresemény M. 4000
1 nyeresemény M. 60,000	108 nyeresemény M. 3000
1 nyeresemény M. 50,000	264 nyeresemény M. 2000
2 nyeresemény M. 40,000	10 nyeresemény M. 1500
3 nyeresemény M. 30,000	3 nyeresemény M. 1200
4 nyeresemény M. 25,000	530 nyeresemény M. 1000
2 nyeresemény M. 20,000	1,073 nyeresemény M. 500
2 nyeresemény M. 15,000	27,069 nyeresemény M. 145
1 nyeresemény M. 12,000	Összesen 18,436 nyeresemény
24 nyeresemény M. 10,000	M. 300, 200, 150, 124, 100,
3 nyeresemény M. 8000	94, 67, 50, 40, 20,

E nyereseményekből az első osztályban 4000, 116,000 márka összértékben, jó sorsolás alá.
A nyereseményhúzókat természetesen vannak hivatalból megállapítva.
Ezen az állam által biztosított nagy pénzsorsjáték legkisebbséig első nyereseményhúzására 1 egész eredeti sorsjegyet csak 6 márka, vagy frt 3/4 o bj 1 fél ; ; ; 3 ; ; ; 1 1/2 ; ; ; 1 negyed ; ; ; 1/3 ; ; ; 90 kr.
Minden megbízás azonnal az összeg bekielölése, postafizetésre vagy utánvétele mellett a legnagyobb gondalattal teljesítetik, mindenki megkapván fölül az állam cimerével ellátott eredeti sorsjegyeket saját kezébe.
A megrendelésekhez minden megkívántó hivatalos tervek ingyen lesznek mellékelve, melyekből ép úgy a nyeresemény beosztása az illető osztályokra, valamint az illető betétek is kivehető; minden húzás után pedig érdekelteinknek a hivatalos lapjstromokat felszólítás nélkül megküldjük.
Kivántra megküldjük a hivatalos tervezet bérmentve előre, betekintés végett, s készek levén továbbá, nem tetszés esetében, a sorsjegyeket az összeg visszafizetése mellett a húzás előtt visszavenni.
A nyeresemények kifizetése mindig pontosan, állami jóállás mellett történik.
Gyűjtödnék mindig kiválóan kegyeltetett a szerencse által, s érdekelteinknek gyakran a legnagyobb nyeresemények zsebtükki a többi között 250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 márkával.
Előrelátható, miszerint egy ilyen, a legszilárdabb alappal fektetett vállalat mindentelér határozottan a legelőkeltebb részvétele fog számítani, s így tehát kérjük, hogy minden megbízást teljesíthessünk, a megrendeléseket mielőbb, mindenestre f. évi május 15-ke előtt hoznánk bekielteni.
Kaufmann & Simon, bank-és váltó-üzlete
Hamburgban.
P. S. Ezennel közszékhelyi monduk az irántunk eddig postafizetésre bizalomért, és a midőn az új sorsolás alkalmával részvétele fölívünk, azonnal is szíves fogunk törekedni, hogy pontos és szilárd kiszolgálás által a teljes megelégedés és kifizetésre kinyerhessük.
A. F.

Selyem-kelmék
(közvetlenül, árusítók nélkül.)

Fekete, fehér és szines selyemmatias ok	frt 0.75 egész frt 8.50 méterje.
Fekete selyem faille és tafata	• 1.05 • • 8.40 •
Fekete selyem levantins	• 1.70 • • 8.50 •
Satin Luxor és mervilleux	• 1.30 • • 4.85 •
Szines faille és tafata	• 1.30 • • 8.50 •
Fehér faille és tafata	• 1.05 • • 3.60 •
Csikos és kockás selyemkelmék	• 1.45 • • 8.80 •
Szines és fekete moirée	• 2.25 • • 8.10 •
Fekete egész selyem damast	

Szállítás egy ruhára való vagy egész végben, fuvar- és vándíjmentesen a házba. Minták postafordultával. Levéldíj a Schweizba: 10 kr. 356

Zürich (Schweiz). HENNEBERG G.
selyemkeltme-gyári raktár.

CHIOCOCA - LIKÓR
(Liquor chiocecae fortificans)
Tudományosan megvizsgálva, kipróbálva és tekintélyes által ajánlva, mint jellemez kézzel, határozottan írtalmatlan

életrendi szer,
különlegesen pedig mint gyors és kellemes

ÉLÉNKITŐ,
ébr. szító és erősítő a gyöngült ételt

IZOMERÓRE,
az idegek és sziszterjék erőltetésére; meglőp jótékonyan éltető, élesztő és fölvitítő hatásában. Együttal kitünő egyetemes gyógyítással rossz vagy megzavart emésztés, étvágytalanság, gyomorhurut, görcs, légzőes, hányás, gyomorhég (zaha), hasmenés, főfájás, sápkór és sárgaság, máj, lép, vesé, és aranyeres bajoknál. Mindezt a chioceca-likőr használata mellett gyorsan és biztonságosan megszüntetnek s a megszűntetés folytán a lemarasztaló és legyöztetőbb szektor értékét ismét tekintve, fölfölhája a legfinomabb szialli likőroket. Számítlan elismerés és köszönő írtak tekintélyes, és chioceca líkőr jellemezéséről szives megtekintésévéggel rendelkezésre állnak. Egy eredeti üveg, pontos használati utasítással hat nyelven, 3 frt o. 6. Posta- és csomagolási díj 20 kr.
Fő szállító raktár: **Weber K.** gyógyszerár Bács, VII. St. Ulrichsplatz 4 (Hová minden levélből megrendelési írtészendő).
Főraktár: **Weber József** gyógyszerár, a Margitszigeten, 7. Tünelben.
Budapesti Raktár: **Török József** gyógyszerár, király-utca 12. Trieszt. Foralosehi, gyógyszerár, al Camello. Prága: **Fürst József**, gyógyszerár. Lemberg: **Belzer S.**, gyógyszerár; valamint minden fő város bel és külföldi gyógyszerárban. 528

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A NYOMA-VESZETT.
ANGOL REGÉNY.
IRTA
EDWARDS B. AMÁLIA.
ATDOLGOZTA
SZÁSZ KÁROLY
EREDETI KEPEKKEL
Áru füzve 2 forint.

Folyékony Glycerin-Crème
Több év óta hatályos szernek bizonyult szeplő, napcsütes, folt, bőrhaj és kelesét ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét föntartják. A folyékony glycerin-crème eltér az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerekeltől, melyek a glycerinben kívül semminemű hatályos részeket nem tartalmaznak. — Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glycerin-szappan
glycerin és illatos növényekből, kitünően tisztít és élénkíti a bőrt, és egy finom piperezszappan minden kívánt előnyvel bír. Darabja 35 kr.

Párisi hölgyor (legfinomabb poudre de rize)
a bőrcnek a leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknél, egy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.

Kézmosó-por
mandulaszappan és spermaceetből készítve, a legártatlanabb arcz-és kézbor-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Amerikai kantsuk-tyúkszemgyűrűk és essentia.
Ára 60 kr.

Kapható Magyarországon minden jelentékenyebb gyógy- és illatszertárakban, valamint a gyártóknál.
KIELHAUSER H-nél
Illatszermű és vegyész (Spargasse 3.) Grátzban.
Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár, Budapestben, király-utca 12. szám.

Köszönet-nyilvánítás.
Van szerencsem (mel ezáltal tudatl, miszerint az ön Hoff-féle malátakivonat-sőre a gyomor-és mellhurutnál feltünőhatatlan. A Hoff-féle csokoládé és mellekorka már évek óta nem fog ki házammal; nem tudunk házúrunknak elegendő hállat adni, hogy nekünk ily házi szer, mint az ön malátakészítményei, jussanak.
Az isten áldása van az ön gyógytápelléért. — Habár Hoff úrnak elég elismerései vannak is ezésszörök és lírilyóktól, mindamellett kötelességemnek tartom, saját véleményemét is a rendkívüli gyógyerőre a szavakból érdeklőben közöltem, s kérem annak nyilvánosság alá hoztatását. A malátát öszszegirt bérek 25 palack malátakivonat-ésőszögű sőt, 10 szekek szankorkát a gyermekálmata-táplálatot küldeni. Ezen készítmények is igen jó szolgálatot tesznek nek egy rokonom házánál, s az a valódi malátakészítményeket minden más malátakészítmények elé helyezi.
Pozsony. **Lange Teodor, Inspector.**

HOFF JÁNOS füzlete
Magyarország számára:
Budapest, szibáros-utca 7.
A főposta átellenében.

ANDEL J. tengertüli pora.
Az An del J.-féle ujonnan feltalált tengertüli por nem a közönséges feregporonk vehető, hanem egy tulközönséges direkt készített 1000-szer megvizsgált és kitünően talált specialitás pomak tekintendő. Az An del J.-féle ujonnan feltalált tengertüli por használatához egy nagyon gyakorlati és olcsó új szerkezetű
féreg-porzó fecskendő
megrendő. Az említett por, úgy mondható természet feletti erővel bír, kiűntja a poloskákat, bolhákat, svábbogarat, munkaférget, molyt, legyét és hangyaférget, egyáltalán az egész féregtetet csodálatosan gyorsan, biztosan és pedig olyképp, hogy a féregkiből semminemű maradékot sem hagy vissza. Ára üvegenként 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab feregporzó gép ára 40 kr. Kapható Budapestben **Török József** gyógyszerár király-utca 12. Továbbá raktárak a következők gyógyszerárakban: Arad: **Rozsnyai Mátyas, Brassó: Jekelius N. Eger: Kollner Lőrincz. Eszék: Dienes J. C. Kaposvár: Babochay Kálmán. Kesztemér: Katona Zsigm. Léva: Medveczy Sándor. Miskolc: Dr. Szabó Gyula. Munkács: Draxler Ferencz. Székesfehérvár: Diebala György. Szeged: Harec János. Temesvár: Tárcazy István. 540**

Margitszigeti gyógyfürdő
Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg ártézi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykészülékekkel — nagyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és belső lapok — naponta zene. **Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használatot:** Köszvény — az izületek, izmok, csontthártya, ideghüvely idült esusza. A csuz, köszvény, erőtmi vé behatások, typhus után fellépő hűdésék. — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszűt, izületi bajokat és fölsértéseket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Bőrbántalmak. — Vízelési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. — A hévíz belsőleg eredménnyel használtatott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Rendelő orvos: **Dr. Vörzár.** Bérleteknél úgy a fürdő, mint menetjegyek együttes váltásánál árcaengedés. A szigeten lakó főúrdövedékek a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. 3700

A fürdőidény május 1-én nyitattik meg.
A lakások megrendelése a szigeten a felügyelőség irodájában.
A Margitszigeti felügyelőség Budapest.

A „Franklin-Társulat” kiadásában megjelent: MELYIK ERŐSEBB?
Eredeti regény.
IRTA
lfj. Ábrányi Kornél.
Áru füzve 2 forint.

A SZEMÜVEG.
NÉPSZERŰ ÉRTEKEZÉS.
IRTA
DR. SZILI ADOLF.
Ára füzve 80 krajczár.
TARTALOM: I. A eműveg hivatása. — II. A szeműveg története. — III. A szeműveg nevei: 1. Domború (convex) üveg. 2. Homorú (convex) üveg 3. Hengeres (cylindrikus) üveg. 4. Hasábos (prismatikus) üveg. 5. Rekesz- és kancalszeműveg. 6. Védő szeműveg. — IV. Optikai segédeszközök gyenge látóknál: 1. Olvasó szeműveg. 2. Színházi látócső. — V. A szeműveg alakjai: 1. Pápaszem. 2. Orrcsiptető, lorgnon és monokl. — VI. A szeműveg kiállításai: 1. Metszet. 2. Csizolat. 3. Számozás. 4. Anyagszer. Befejezés.

ELBESZÉLÉSEK.
IRTA
HOMONNAI BÉLA.
Áru füzve 2 frt.
TARTALMA: **Manna.** — **Balambér lelke.** — **Severina.** — **Egy nő, ki mérget akar venni.** — **A szerelmes gyermek.** — **A végzetes mókus.** — **Barát és vetélytárs.** — **Egy bolond, a ki szeret.**

A mohai ÁGNES-forrás
hazánk egyik legszinesvdusabb
s a v a n y u v i z e
kitünő szolgálatot tesz föleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegen dzer bántalmán alapuló bajáiban. Általában e víz mind azon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervek élt támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.
Borral használva már is kiterjedt kedveltségnek örvend.
Fris töltésben mindenkor kapható
ÉDESKUTY L.
m. k. udv. szállítónál Erzsébetterem.
Ugyssintén minden gyógytárban, fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI 1881. évi mérlege.

Nyereség- és veszteség-számla az A mérleghez (1881.)

Table with columns: A tétel neve, Üzleti, Vagyon, Összes, A tétel neve, Üzleti, Vagyon, Összes. It details income and expenses for the insurance company.

Nyereség- és veszteség-számla a B mérleghez. Életbiztosítási osztály. (1881.)

Table with columns: Mult évi díjtartalék, Levonva a kiegészítési részesedést, Hozzájárulások a kiegészítési részesedést, etc. It details the financials for the life insurance department.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI VAGYONÁLLÁSA 1881. december 31-én.

Table with columns: VAGYON, TEHER, Összesen. It provides a detailed breakdown of the company's assets and liabilities as of December 31, 1881.

a triestini Assicurazioni Generali központi igazgatósága: Dr. Maurogonato L., Baró Mompurgo József, Baró Ralli Ambr., Segré V., Dr. Calabi R., Goldschmiedt L. A vezértitkár: Marco Besso.

Magyarországi főigazgatója Budapest, Dorottya-utca 10. szám, az intézet saját házában.



VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 6 frt... Coupan a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt... Coupan a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt...

19-ik szám 1882. BUDAPEST, MÁJUS 7. XXIX. évfolyam

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MELLSZOBRA.

A bécsi nemzetközi műkiállításán, hol a nagy és kis nemzetek s festő iskoláik egy új versenyre nyílt meg s az elsőség palmájára korunk nem egy kitűnő művésze tart igényt...

Tizian, Rembrandt, Rubens, Van Dyk, Laroche Pál stb. első rendű művészek nem kicsinyítették. S valóban, ha igaz, hogy minden művészetnek első és főtárgya az ember, hogyan lehetne kicsinyíteni a művészet azon ágát, mely az ember lelki életének, jellemének s egész erkölcsi mivoltának kiabrázolására...

mint a festőtől. De viszont annyival közelebb az eszményítés; s arc-másolat, színekkel vagy vésővel, ép annyi tért nyújt az eszményítésre, mint az igazságra. Különösen oly magában is eszményi alak ábrázolásánál, mint Erzsébet királyné.

Hogy ily mintán egy francia művész lelkésült, mi nem irigyeljük, sőt örülünk rajta. Mert örülünk annak a nagy népszerűségnek, melynek királynőnk — kinek szeretetét Magyarország oly meleg hódolattal viszonozza — a külföldön is egész Európáig terjedt. Évenként egypár hónapot tölt Angliában vadászaton s ott mindig

Marquet de Vasselot kiváló művész, a képzőművészetek legnehezebbikében, a véső teremtő munkájában, melynek aránytalanul ritkábbak a hivatottjai, mint a könnyebben kezelhető eseteknek. Mi is dicsekedhetünk ugyan egy Lszóval, egy Huszárral, egy Kis Györggyel; de a Thorwaldsenek és Canovák oly ritkán teremnek, mint az aloé nyilásai. S a kevesek közt, kiket a szobrászat muzsája e században csókjával ilhett, a nevezetű francia művész méltán foglalja el az első helyek egyikét. Az alak, a mint vésője alól kikerült, valóban fejedelmi; az arcon az eredetnek bája és üdősége ömlik el, szelidítve a királynői méltóságot. A deréka szoruló dús himzetű ruha s a vállon elterülő gazdag bíbor palást, mely a keblet, a mellé szurt rózsabokrétával, fődelen hagyja, a művészeknek ép oly nemes izléséről, mint erejéről tanuskodik. Egy francia lap, mely a szoborról magasztalással emlékezik meg, dicsekedve teszi hozzá: hogy egy francia művésznek jutott a szerencse ily mintán lelkesülhetni.

Erzsébet királyné nem sok művészek ült, arcképhez is. Tudunkra a magyar művészek közül Zichy Mihálynak és Wagner Sándornak jutott ily szerencse; amaz a Deák ravatala mellett ábrázolta a felségesszonyt, emez nagy álló képet festett róla; mindkét mű nemzeti muzeumunk tulajdona.

A bécsi műkiállítás alkalmából a minap jegyezte meg Trefort miniszter, Ipolyi püspök-höz intézett levelében, hogy a magyar osztályban merőben hiányoznak az arcképek, mintha művészeink kicsinylenék a festő művészet az ágát, vagy éppen méltóságukon alul állónak tartanák arcképeket festeni. Holott Michel Angelo,



ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MELLSZOBRA MARQUET DE VASSELÓTTÓL